

SEANCES DU MARDI 14 FEVRIER 1984
VERGADERINGEN VAN DINSDAG 14 FEBRUARI 1984ASSEMBLEE
PLENAIRE VERGADERINGSEANCE DU MATIN
OCHTENDVERGADERING

SOMMAIRE:

CONGES:

Page 1220.

MESSAGE:

Chambre des représentants, p. 1220.

PROJETS DE LOI (Discussion):

Projet de loi contenant le budget du ministère de l'Emploi et du Travail de l'année budgétaire 1984.

Projet de loi ajustant le budget du ministère de l'Emploi et du Travail de l'année budgétaire 1983.

Discussion générale. — *Orateurs*: MM. Egelmeers, Gerits, Conrotte, W. Peeters, Delcroix, Van Der Niepen, p. 1221.

PROJETS DE LOI (Dépôt):

Page 1234.

Le gouvernement:

1. Projet de loi contenant le budget des Postes, Télégraphes et Téléphones de l'année budgétaire 1984;
2. Projet de loi ajustant le budget des services du Premier ministre de l'année budgétaire 1983;
3. Projet de loi ajustant le budget des Dotations aux communautés et aux régions de l'année budgétaire 1983;

Ann. parl. Sénat — Session ordinaire 1983-1984
Parlem. Hand. Senaat — Gewone zitting 1983-1984

INHOUDSOPGAVE:

VERLOF:

Bladzijde 1220.

BOODSCHAP:

Kamer van volksvertegenwoordigers, blz. 1220.

ONTWERPEN VAN WET (Bespreking):

Ontwerp van wet houdende de begroting van het ministerie van Tewerkstelling en Arbeid voor het begrotingsjaar 1984.

Ontwerp van wet houdende aanpassing van de begroting van het ministerie van Tewerkstelling en Arbeid voor het begrotingsjaar 1983.

Algemene bespreking. — *Sprekers*: de heren Egelmeers, Gerits, Conrotte, W. Peeters, Delcroix, Van Der Niepen, blz. 1221.

ONTWERPEN VAN WET (Indiening):

Bladzijde 1234.

De regering:

1. Ontwerp van wet houdende de begroting van Posterijen, Telegrafie en Telefonie voor het begrotingsjaar 1984;
2. Ontwerp van wet houdende aanpassing van de begroting van de diensten van de Eerste minister voor het begrotingsjaar 1983;
3. Ontwerp van wet houdende aanpassing van de begroting der Dotaties aan de gemeenschappen en aan de gewesten voor het begrotingsjaar 1983;

2 feuilles/vellen

169

4. Projet de loi contenant le budget des Dotations aux communes et aux régions de l'année budgétaire 1984;

5. Projet de loi ajustant le budget du ministère de l'Intérieur de l'année budgétaire 1983.

PROPOSITION DE LOI (Dépôt):

Page 1234.

M. de Clippele. — Proposition de loi modifiant le Code des droits d'enregistrement en ce qui concerne les donations.

INTERPELLATIONS (Demandes):

Page 1234.

M. de Clippele au ministre de la Région bruxelloise sur « la destination des immeubles sis rue Montagne de la Cour à Bruxelles ».

M. Gramme au ministre des Communications et des Postes, Télégraphes et Téléphones, sur « la proposition de la SNCB visant à mettre fin à l'exploitation de la ligne n° 38 Chénée-Battice, en dépit de l'importance que revêt cette dernière en termes d'économie et de défense nationale ».

M. R. Gillet au ministre des Relations extérieures sur « le sort réservé à deux ressortissants belges membres de « Médecins sans Frontières », emprisonnés au Tchad ».

4. Ontwerp van wet houdende de begroting der Dotaties aan de gemeenschappen en aan de gewesten voor het begrotingsjaar 1984;

5. Ontwerp van wet houdende aanpassing van de begroting van het ministerie van Binnenlandse Zaken voor het begrotingsjaar 1983.

VOORSTEL VAN WET (Indiening):

Bladzijde 1234.

De heer de Clippele. — Voorstel van wet tot wijziging van het Wetboek der registratierechten wat de schenkingen betreft.

INTERPELLATIES (Verzoeken):

Bladzijde 1234.

De heer de Clippele tot de minister van het Brussels Gewest over « de bestemming van de panden aan de Hofberg te Brussel ».

De heer Gramme tot de minister van Verkeerswezen en Posterijen, Telegrafie en Telefonie, over « het voorstel van de NMBS om de lijn nr. 38 Chénée-Battice buiten bedrijf te stellen in spijt van het belang van die lijn voor het bedrijfsleven en de landsverdediging ».

De heer R. Gillet tot de minister van Buitenlandse betrekkingen over « het lot van twee Belgische leden van de « Artsen zonder Grenzen » die in Tsjaad gevangen zitten ».

PRESIDENCE DE M. LEEMANS, PRESIDENT

VOORZITTERSCHAP VAN DE HEER LEEMANS, VOORZITTER

M. De Seranno, secrétaire, prend place au bureau.

De heer De Seranno, secretaris, neemt plaats aan het bureau.

Le procès-verbal de la dernière séance est déposé sur le bureau.

De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

La séance est ouverte à 10 h 05 m.

De vergadering wordt geopend te 10 u. 05 m.

CONGES — VERLOF

MM. Boel, Wyninckx, Mouton, Van Herreweghe et Mme Remy-Oger, pour raison de santé, demandent un congé.

Vragen verlof: de heren Boel, Wyninckx, Mouton, Van Herreweghe en mevrouw Remy-Oger om gezondheidsredenen.

— Ces congés sont accordés.

Dit verlof wordt toegestaan.

Mme Godinache-Lambert et M. Tilquin, pour d'autres devoirs; MM. Califice, pour des devoirs professionnels; Dalem, pour des devoirs administratifs, demandent d'excuser leur absence à la réunion de ce matin.

Afwezig met bericht van verhindering: mevrouw Godinache-Lambert en de heer Tilquin, wegens andere plichten; de heren Califice, wegens beroepspllichten; Dalem, wegens administratieve plichten.

— Pris pour information.

Voor kennisgeving.

MESSAGE — BOODSCHAP

M. le Président. — Par message du 11 février 1984, la Chambre des représentants transmet au Sénat, tel qu'il a été adopté en sa séance de ce jour, le projet de loi relatif aux soldes et aux charges du passé des communautés et des régions et aux secteurs économiques nationaux.

Bij boodschap van 11 februari 1984 zendt de Kamer van volksvertegenwoordigers aan de Senaat, zoals het ter vergadering van die dag werd aangenomen, het ontwerp van wet betreffende de saldi en de lasten van het verleden van de gemeenschappen en de gewesten en de nationale economische sectoren.

Ce projet de loi a été renvoyé à la commission de révision de la Constitution et de réformes des institutions.

Dit ontwerp van wet werd verwezen naar de commissie voor de herziening van de Grondwet en de hervorming der instellingen.

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE BEGROTING VAN HET
MINISTERIE VAN TEWERKSTELLING EN ARBEID VOOR HET
BEGROTINGSJAAR 1984

ONTWERP VAN WET HOUDENDE AANPASSING VAN DE
BEGROTING VAN HET MINISTERIE VAN TEWERKSTELLING
EN ARBEID VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1983

Algemene beraadslaging

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DU MINISTÈRE DE
L'EMPLOI ET DU TRAVAIL DE L'ANNÉE BUDGÉTAIRE 1984

PROJET DE LOI AJUSTANT LE BUDGET DU MINISTÈRE DE
L'EMPLOI ET DU TRAVAIL DE L'ANNÉE BUDGÉTAIRE 1983

Discussion générale

De Voorzitter. — Aan de orde is de bespreking van de ontwerpen van wet betreffende de begroting van het ministerie van Tewerkstelling en Arbeid.

Nous abordons l'examen des projets de loi relatifs au budget du ministère de l'Emploi et du Travail.

De algemene beraadslaging is geopend.

La discussion générale est ouverte.

Het woord is aan de heer Egemeers.

De heer Egemeers. — Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de minister, geachte collega's, ik heb in het *Beknopt Verslag* van de Kamer het debat over de begroting van Tewerkstelling en Arbeid voor 1984 gevolgd. Het is mij opgevallen dat men het accent legt op de statistische benadering van het probleem van de werkloosheid. Aldus leidt men misschien de aandacht af van doeltreffende oplossingen die zouden moeten worden gevonden. Zo las ik in het verslag dat onder minister X een dagelijkse aangroei van 153 werklozen werd vastgesteld, onder minister Y van 123 of 138 werklozen, naargelang men er de jongeren al dan niet bijtelt, en bij minister H van 104 werklozen. Dit bevestigt wat ik zei: alleen statistieken die enkel een trend aangeven en geen oplossingen aanbrengen voor de opslorping van de werkloosheid.

De heer Basecq, eerste ondervoorzitter, treedt als voorzitter op

Ik stel echter vast dat er nu in 1984, na ongeveer tien jaar crisis, nog steeds meer dan 500 000 werklozen zijn. Op het einde van december 1983 waren 152 866 onder hen drie jaar of langer zonder werk, 67 234 langer dan twee jaar en 67 488 al langer dan vijf jaar. Ondertussen zijn deze cijfers wellicht weer veranderd. Dan spreek ik nog niet van de jongeren, waarvan nog circa 157 000 onder de 25 jaar jobloos zijn.

U hebt mooi praten dat het aantal werklozen onder de 20 jaar is verminderd in 1983. De eindcijfers in de categorieën volgens leeftijds-groep, geslacht of beroep zijn over het algemeen niet gewijzigd. De kleine veranderingen zijn daarenboven het gevolg van demografische elementen. Van opleving of aanzwengelen van de economie, waardoor in de privé-sector werk kan worden aangeboden, is niet veel te bespeuren. Ook de openbare sector kan via de gekende opslorplingsprogramma's geen aanwervingen meer doen.

Er wordt geen werkgelegenheid gecreëerd en werkloosheid leidt tot meer werkloosheid. Dit was trouwens ook de conclusie in EG-kringen, het Europese Parlement inbegrepen.

Voor de periode 1984-1986 raamt men de verhoging van het aantal werklozen in de EG op 2 miljoen, en dit is een optimistische hypothese. Hoeveel werklozen meer zal dit voor België betekenen? Honderdduizend of tweehonderdduizend? Volgens Palasthy, u wel bekend, zal het om de 240 000 werklozen liggen. Hij zit dan niet zo ver meer van de prognoses die werden vooropgesteld door het Planbureau. En dan maar melken over de detailstatistieken!

Dit wordt ondraaglijk. Reeds jaren geleden heb ik gezegd dat de minister van Tewerkstelling en Arbeid — wat een mooie titelatuur in crisistijd — slechts de minister van de werklozen is. En daar staan wij dan met de resoluties die werden goedgekeurd tot zelfs in de Raadgevende Interparlementaire Beneluxraad, in het Europese Parlement en zelfs

tijdens de Vlaamse sociale week, waar ongetwijfeld zinnig werk is gedaan ten opzichte van het probleem werkloosheid contra arbeid. Maar wanneer ik in de pers lees dat de voorzitter van die sociale wekdagen stelt dat er nu komaf moet worden gemaakt met een concreet tewerkstellingsbeleid, vraag ik mij af of er dan geen tewerkstellingsbeleid is gevoerd door deze regering. De vraag stellen is een antwoord geven. Deze regering heeft geen tewerkstellingsbeleid gevoerd. Zij kon zich weliswaar doen gelden in het activeren en aantrekkelijker maken van de opslorplings-programma's die of men het nu graag hoort of niet, nog steeds lapmiddelen zijn. Welk nut zij ook hebben of gehad hebben. Voor sommige projecten op touw gezet door de VZW rijzen heel wat vragen. De nuttigheid van de opdrachten kan worden berwijfeld, om niet te spreken van de frustraties die verstandige mensen tewerkgesteld in zo een project ondergaan. Deze tewerkgestelden blijven bestendig in de onzekerheid leven. De lokale besturen martelen hun creatief denken voor die bezigheidstherapie. Zij mogen immers de statutair benoemden niet tegen de borst stuiten, noch indruisen tegen de normale aanbestedingsprocedures. Mijnheer de minister, dit zijn zoveel aanduidingen dat er aan de opslorplingsprogramma's moet worden geschaafd.

De tewerkstellingscijfers in de programma's spreken wel een duidelijke taal. Zij blijven onder de ramingen. En of er problemen zijn rond die programma's, mijnheer de minister, vraag dat maar aan de voorzitter van de Vlaamse executieve. In zijn hoedanigheid van senator zou hij dit op deze tribune ook mogen komen zeggen.

Ik ben de mening toegedaan dat een tewerkstellingsbeleid moet worden gerealiseerd in de produktieve, dus geldscheppende activiteiten, zodat de resultaten merkbaar zijn in het financieel, economisch en sociaal beleid.

Het tewerkstellingsluik van het SP-alternatief, en rekening houdend met de vrije onderhandelingsinitiatieven van de direct geïnteresseerden, namelijk werkgevers- en werknemersafgevaardigden, is ongetwijfeld een directe en een schokactie om tot een tewerkstellingsbeleid te komen dat een alternatief biedt voor wat wij tot nu toe niet hebben gezien. Het is gemakkelijk voor de politieke partijen die deze regering steunen, en dus aanvaarden dat er geen beleid ter zake wordt gevoerd, het SP-alternatief als *dépassé* te beschouwen zonder zelf iets in de plaats te zetten.

Mijnheer de minister, het ware nuttig van u, die toch belangstelling moet hebben voor de tewerkstelling, te vernemen of u en de regering ook het SP-alternatief als voorbijgestreefd beschouwen.

Het is duidelijk dat de operatie een schokoperatie is om binnen een korte termijn van twee jaar een voelbare en zichtbare tewerkstelling op gang te brengen, met andere woorden het aantal werklozen te verminderen.

De klassieke middelen tot bestrijding van deze economische crisis voldoen niet meer. De middelen zijn van het neoklassieke type.

Immers, de *deficit spending* is niet haalbaar in een structurele crisis; nieuwe produkten op de markt brengen zou nog een gangbaar middel zijn maar nu ontbreekt de tijd voor het onderzoek alsook de investerings-mogelijkheden; de inlevering die aan de werknemers wordt gevraagd, met een onverbidelijke daling van de koopkracht als gevolg en bedoeld is om de ondernemingswinsten te verhogen — om er wat mee te doen? — zal tot sociale onrust leiden waardoor de catastrofe die onze economie teistert nog negatiever gaat ingrijpen.

Zoals ik reeds zegde wordt het ondraaglijk. Bijgevolg moet na de schokoperatie, die wij als Socialistische Partij voorstaan, met andere middelen in andere omstandigheden deze structurele crisis worden aangepakt.

Indien het juist is dat, naargelang wij naar de 21e eeuw toegaan, ons maatschappijbeeld ten gronde zal worden veranderd, mag men ook aannemen dat de verhoudingen anders zullen liggen, met andere woorden een nieuw evenwicht op een ander niveau kan en zal een andere leefwijze vereisen. De organisatie van ons sociaal leven moet dan worden aangepast aan dat veranderend maatschappijbeeld.

Zo men er rekening mee houdt dat alleen al de invoering van nieuwe technologieën — maar die daarom nog geen nieuwe produkten meebrengen — problemen stelt inzake werkgelegenheidsbeleid. Omdat het aanbod de vraag zal blijven overtreffen — voor zover het demografisch element ongeveer ongewijzigd blijft — is dat een reden te meer voor de wijziging van onze leefgewoonten.

Indien het noodzakelijkerwijze met arbeidsduurverkorting moet blijven gaan, zou ten opzichte van de nieuwe technologieën ook de organisatie van de arbeid aan verandering kunnen toe zijn, derwijze dat én de vrijetijd én de arbeidstijd anders kunnen liggen dan over het algemeen nu het geval is.

Indien dat scenario zou worden bevestigd, dan moet het duidelijk zijn dat zulke grondige wijzigingen in het leefpatroon niet éézijdig door één partij binnen de arbeidsverhoudingen kunnen worden genomen.

Dat is dan ons aller zaak. Zelfs deze economische crisis in al haar hardheid, kan geen reden zijn om de oplossingen niet te zoeken door overleg met de sociale partners en door politieke beslissingen in het Parlement. Als de regering meehelpt aan de psychologische klimatschepping en de aftakelingsmethode van de structuren, zal zij het tegen-gestelde effect bereiken en zal zij de bevestiging krijgen dat de werkloosheid de werkloosheid doet aangroen.

In duidelijke taal zeg ik, mijnheer de minister, dat in dat mogelijk toekomstbeeld van de arbeidsorganisatie de ploegenarbeid één van de belangrijkste factoren zou kunnen zijn, die onder andere het nieuwe leefpatroon vorm zal geven.

Dat kan niet gebeuren zonder voorbereiding, maar dat wil ook zeggen dat de betrokken partijen als gelijkwaardige partners die voorbereiding moeten aanpakken. Zij mogen niet opgedrongen worden wat door hun toedoen moet groeien of aangepast worden.

Bijgevolg denk ik dat het verkeerd is uw experimenten te willen veralgemenen in de basissectoren van onze economie, met miskenning van fundamentele begrippen in onze arbeidswetgeving. U hebt verkeerd geredeneerd, met aan uw meerderheid, uw partijgenoten van het ACV-Moc op kop, te vragen dat zij de bespreking van het statuut van de ploegenarbeid *sine die* zou verdagen, dit wil zeggen dat onder deze regering de ploegarbeiders, maar vooral de kandidaat-ploegarbeiders tegen hun zin in het mogen vergeten dat zij waarborgen zouden krijgen. In werkelijkheid echter hebt u, samen met uw supporters, juist niet gedaan wat u had moeten doen om ons voor te bereiden op de vragen die zullen worden gesteld over dat nieuwe evenwicht in de dialectiek van vrijheid en gelijkheid en de voorwaarden daartoe, om Senaatsvoorzitter Leemans te citeren in zijn betoog tijdens de reeds genoemde 50e Vlaamse sociale week. Ik steun mij hierbij op de persberichten. Alleen over dit deel-aspect van die nieuwe arbeidsorganisatie, zult u zwaar beoordeeld worden. De toekomst zal uitmaken in welke mate u en uw supporters daarvoor zullen veroordeeld worden.

Mijnheer de minister, uw oneindige onmacht om arbeid en tewerkstelling te waarborgen, ware het best dat u aan uw collega's in de regering en aan supporters van bepaalde meerderheidspartijen zou gaan zeggen dat er andere mogelijkheden zijn om een werkelijk tewerkstellingsbeleid te voeren, dan dat wat tot nu toe is aangeboden. Dan zal het nog niet gemakkelijk zijn, maar de verbetering zal zichtbaar zijn. Dat zou anders overkomen bij degenen die op eenzijdige wijze — en zij alleen — de factuur betalen voor een toestand die zij niet geschapen hebben, maar slechts hun deel gevraagd hebben waarop zij meenden recht te hebben.

Indien een economische structuur niet meer haalbaar, laat staan leefbaar is, dan moet zij aangepast of vervangen worden door een andere structuur, die voor ons, socialist, en een moet zijn waar iedereen zich thuisvoelt. Zover zijn wij nog niet. In bepaalde waarden, die gewoonlijk niets met de socio-economische realiteit te doen hebben, zult gij het niet kunnen uithouden.

Conclusie, mijnheer de minister, in deze omstandigheden kan de SP-fractie uw begroting, de begroting van de werkloosheid, niet goedkeuren, in afwachting dat het tij zal keren, waardoor voor de SP waarneembare wijzigingen in positieve zin zullen worden voorgesteld. (*Applaus op de socialistische banken.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Gerits.

De heer Gerits. — Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de minister, geachte collega's, met grote verbetenheid en taai volharding blijft de hele Limburgse gemeenschap sinds het begin van de crisis worstelen met een wurgende werkloosheid. Voortgaande op het uitblijven van resultaten, na zoveel manifestaties, studies, urgentieplannen en rampenplannen, hoorzittingen, resoluties en protesten, zijn velen geneigd vertwijfeld en moedeloos te worden. Vooral de twintigduizend jonge werklozen van minder dan 25 jaar, meer dan 1 op 3 van de totale groep van Limburgse werklozen, zien geen toekomst of uitkomst en vechten, samen met hun ouders, dagelijks tegen verbittering en wanhoop.

Bij de behandeling van de begroting van het ministerie van Tewerkstelling en Arbeid is het dan ook zeker aangewezen dat wij in dit debat over deze dramatische problematiek uitweiden.

De inzet waar het om gaat is immers voor deze provincie, voor vele jaren, voor talloze mensen zo determinerend, en een verdere negatieve ontwikkeling zo schrikwekkend, dat, op het gevaar van niet meer

beluisterd of gehoord te worden, wij iedere keer opnieuw de Limburgse alarmklok moeten blijven luiden.

Met een werkloosheidsdruk van 26 pct. op 30 november 1983, dus vóór het aantreden van de afgestudeerden van het laatste schooljaar, bereikt Limburg als provincie een absoluut en onbedreigd, maar ook erg triestig record. In België zouden er nog om en bij de 200 000 steungerechtigde werklozen moeten bijkomen alvorens men dit Limburgs percentage op het nationale vlak zou bereiken. Iedereen in dit Parlement zal willen aanvaarden dat dit totaal ondenkbaar en zowel sociaal, als economisch, financieel en politiek onmogelijk, onaanvaardbaar en zelfs ondraaglijk zou zijn.

In de groep van de 17 671 mannelijke Limburgse werklozen zijn er op 31 december 1983 niet minder dan 6 381 jonger dan 25 jaar, of 36,1 pct., in het Rijk is dit percentage van jongere werkloze mannen 27,1 pct. of toch nog 9 pct. lager, dus een derde lager dan in Limburg!

Limburg, met 7,3 pct. van het totaal van de Belgische bevolking, heeft 11,2 pct. van de jongere werklozen, hetgeen meer dan de helft hoger ligt van een evenredige verhouding tussen Limburg en het land.

Ook bij de langdurige werkloosheid heeft Limburg een nog minder bedreigd record. Met 12,6 pct. tegenover 7,3 pct. van de bevolking, zoals ik reeds aanstipte, staan wij ruim 60 pct. boven gelijke evenredige cijfers op dit vlak. De minister zal nochtans moeten toegeven dat meer nog dan elders artikel 143 in Limburg alsnog de indruk geeft, alleszins voor de vrouwen, het enig ter beschikking zijnde wapen te zijn in de strijd tegen de werkloosheid. Er mag daarbij worden verduidelijkt dat de 12,6 pct. die wij op dit punt van de langdurige werkloosheid kennen, in aanzienlijke mate beïnvloed wordt door de vrouwen, waar dit percentage tot 15,7 pct. was gestegen op 30 september 1983. Ik hoop echter dat de minister het met mij zal eens zijn dat de heel bijzondere aandacht van het departement dient te gaan naar de groep van de vrouwen, waar straks in Limburg de helft van alle verzekerden werkloos is, en waar de langdurige werkloosheid alleen te wijten is aan het totaal ontbreken van iedere werkgelegenheid voor hen.

Ik meen bijzonder vanuit Limburgse toestanden en ervaringen te mogen pleiten voor een fundamentele herziening in het hanteren van maatregelen tegen vermeende misbruiken inzake langdurige werkloosheid. Misbruiken mogen en moeten bestreden worden, maar in een crisis die al meer dan tien jaar duurt, in streken waar geen werkgelegenheid is, kan langdurige werkloosheid geen misbruik zijn waarvoor men met uitsluiting zou dienen gestraft te worden. Het is de hoogste tijd dat er werk van gemaakt wordt om de reglementering ter zake fundamenteel te herzien. Graag zou ik hierover het standpunt van de minister willen kennen.

In het geheel van de bijzondere werkloosheidsproblematiek van Limburg mag en kan er niet worden voorbijgegaan aan de prognose nopens de bevolkingsgroei. Voor Limburg zal die van 1980 tot 2000 15,5 pct. bedragen, hetgeen uiteraard schril afsteekt tegen het groeipercantage van 1,5 pct. voor het rijk in dezelfde 20 jaar.

Daarenboven dient daar nog aan toegevoegd dat volgens ernstige studies de beroepsbevolking gedurende de eerstkomende 5 jaar met 4 000 eenheden jaarlijks zal aangroeien, hetgeen eveneens de hoogste proportionele aangroei in het land is.

Het is inderdaad niet nodig er de bijzondere problemen nopens de onzekere ontwikkeling op langere termijn in de mijnnijverheid bij te halen, om te spreken van een noodgebied en een rampzalige toestand inzake tewerkstelling. Men mag daarbij niet vergeten dat bij een economische heropleving de werkloosheid er in de toekomst zal blijven stijgen en de langdurige werkloosheid, ook bij mannen, er op verontrustende wijze zal toenemen. De minister zal mij dan ook zeker willen toelichten welke bijzondere maatregelen hij hieromtrent voor de Limburgse bevolking operationeel wil maken en verder wil activeren.

Er mag natuurlijk geen misverstand blijven bestaan in andere landsge- deelten of streken die menen even erg door de crisis te worden geteisterd als Limburg. Waar dat het geval is, eist men met evenveel recht dat men eindelijk zou afstappen van lineaire maatregelen en dat de beschikbare middelen op objectieve en selectieve basis zouden aangewend worden. Indien dat echt op die wijze zou gebeuren, zijn wij er zeker van dat Limburg en ook die andere probleemstreken een heel andere aanpak zullen krijgen dan in het verleden spijtig genoeg het geval was.

Ik wil het in dit verband nog even hebben over enkele normen van de bijzondere tewerkstellingsstelsels van werklozen.

Op zichzelf zijn zij zelfs geen begin van oplossing voor de gesel die de werkloosheid is. Maar toch zijn zij belangrijk en soms zelfs erg zinvol.

Belangrijk en zinvol zijn zij in de eerste plaats voor de tewerkgestelden zelf die zich meer nuttig willen en kunnen maken, een onderbreking kennen in het niets-doen, een verbetering van hun inkomen bereiken, nuttige werkervaringen opdoen en zelfs in gunstige omstandigheden hun opleiding kunnen valideren. Ook voor de gemeenschap kunnen zij zinvol zijn bij aldien zinvolle projecten een kans maken en voor zover de kwaliteit van de projecten niet geschaad wordt door de dwingende aanwerving van niet-gemotiveerde en niet-geïnteresseerde structurele werklozen.

Ik vermoed dat het de minister niet zal verwonderen mij te horen zeggen dat in Limburg een ontevredenheid blijft voortleven over het feit dat het gedurende al te geruime tijd niet aan zijn rechtmatig deel gekomen is inzake de voornaamste stelsels van bijzondere tewerkstelling, zijnde het Dac, de tewerkgestelde werklozen en de BTK'ers. Op een provinciale vergadering te Hasselt in het cultureel centrum op 29 juni 1983 heeft de minister zichzelf verklaard dat Limburg recht had op dat ogenblik, op 2373 jobs in het stelsel van de Dac. Dit steunde op het feit dat voor deze tewerkstellingsvorm uitdrukkelijk voorzien werd 10 pct. van de langdurig werklozen tewerk te stellen.

Per 31 december 1983 waren voor Limburg 302 van de 520 ingediende projecten goedgekeurd met een tewerkstelling van 1247 personen. Op dezelfde datum waren er nog maar 1046 personen effectief tewerkgesteld, en waren wij dus nog een heel eind verwijderd van de geprogrammeerde 2373.

Ook voor de stelsels van de tewerkgestelde werklozen en de BTK'ers blijven wij in dezelfde mate vragende partij. Limburg zou eind december 1983 billijkerwijze aanspraak mogen maken op 2928 jobs bij de tewerkgestelde werklozen en op 1454 jobs in het stelsel van de BTK'ers. Dit komt erop neer dat op 31 december 1983 nog 809 werklozen dienden te worden tewerkgesteld en 457 BTK'ers.

Voor de drie geciteerde stelsels samen leidt dit overzicht tot het besluit dat per 1 januari 1984 nog 2593 werklozen bijkomend hadden moeten worden tewerkgesteld.

Mag ik in dit verband bij de minister pleiten voor de spoedige aanstelling van een vijfde en een zesde projectinspecteur in Limburg? Wij zijn ervan overtuigd dat deze aanstelling alleszins een belangrijke bijdrage zou zijn om de beoogde streefcijfers inzake bijzondere tewerkstellingsstelsels spoedig te halen. Wellicht zou daarenboven op die wijze de mogelijkheid worden geschapen voor een kwalitatieve evaluatie van de werking der projecten, wat het toekomstig beleid op dit vlak in aanzienlijke mate zou kunnen inspireren.

De minister zou mij ten zeerste verplichten indien hij aan deze Limburgse verlangens inzake de bijzondere tewerkstellingsstelsels tegemoet zou komen en formele toezeggingen zou willen doen in verband met de onverwijld realisatie daarvan. (*Applaus op de banken van de meerderheid.*)

M. le Président. — La parole est à M. Conrotte.

M. Conrotte. — Monsieur le Président, chers collègues, lorsque vous avez pris la charge du département, monsieur le ministre, il y a maintenant un peu plus de deux ans, le pays comptait 417773 chômeurs complets indemnisés.

Au 31 janvier 1984, il y en a 523 050, ce qui représente une augmentation de 25,2 p.c.

Il n'est pas sans intérêt de rappeler ici à l'opposition que lorsque M. Spitaels était ministre de l'Emploi et du Travail, le chômage complet avait déjà augmenté de 17,45 p.c. pour atteindre un taux d'accroissement de 41,05 p.c. sous M. Dewulf, votre prédécesseur.

En indiquant ces chiffres, je ne poursuis aucune autre intention que de prendre des références.

Mais il est important de souligner qu'aujourd'hui, et pour la première fois depuis 1979, soit depuis plus de quatre années, le chômage complet indemnisé diminue en termes réels.

On entend souvent expliquer cette diminution, qui devrait pourtant nous réjouir, par une multiplication des exclusions et surtout des exclusions définitives. C'est faux. Que cela désole les Cassandre de toutes les oppositions est une chose, mais cela ne doit pas empêcher de voir les chiffres en face.

Neuf mille quatre cent quarante-six exclusions définitives ont été prononcées en 1981, quand il y avait 391784 chômeurs complets. Fin 1983, il n'y avait que 8376 exclusions sur base de l'article 143 pour un chiffre de chômage de 504961.

Il n'y a pas donc eu de chasse aux chômeurs que certains rapportent avec une complaisance malsaine.

M. Vercaigne. — C'est le cas de Vie Féminine qui dénonce cette situation.

M. Conrotte. — M. le ministre nous exposera son point de vue tout à l'heure.

Deux choses dès lors, monsieur le ministre:

Pouvez-vous me confirmer cette évolution du nombre des exclusions définitives?

Dans la conjoncture que nous connaissons, n'estimez-vous pas que l'exclusion définitive du bénéfice des allocations de chômage devrait être revue, compte tenu de la prolongation de la crise?

L'évolution plutôt rassurante des chiffres du chômage cache mal néanmoins la somme d'efforts que le gouvernement, et vous en particulier, monsieur le ministre, avez entrepris et assumés contre vents et marées.

En effet, la politique de redressement mise en œuvre par le gouvernement a marqué certains points. La restauration de la compétitivité des entreprises a entraîné un rétablissement rapide de notre équilibre extérieur. L'évolution de la situation des finances publiques est en voie d'être maîtrisée. Le complément indispensable à l'amélioration des structures fondamentales de notre économie reste toutefois soumis à une impulsion extérieure.

Comme la politique d'austérité pèse sur la demande privée, c'est la reprise internationale, dont on peut saisir les premiers signes aux Etats-Unis, qui représente l'espoir d'une concrétisation positive des efforts accomplis.

En attendant la confirmation de cette reprise, le contexte conjoncturel n'a pas offert le soutien attendu au marché du travail.

Vous avez refusé d'abdiquer devant cette situation et le gouvernement a décidé d'encourager directement la création d'emplois supplémentaires par des formules de partage du travail qui ne soient pas en contradiction avec le maintien de la compétitivité. L'OCDE, dans un rapport préparatoire à la conférence intergouvernementale sur la croissance de l'emploi qui se tiendra à Paris en février de cette année, reconnaît le bien-fondé de la politique menée en Belgique, en ces termes:

«L'articulation entre incitation gouvernementale et négociations fut particulièrement réussie puisque dans 70 p.c. des secteurs, des conventions furent signées et que de nombreux accords d'entreprises les complétaient, de telle sorte que 10 p.c. seulement des salariés ne furent pas concernés par l'opération. La réduction de la durée du travail se fit en termes hebdomadaires — de trente minutes à une heure — ou sous forme de journées de congés mobiles supplémentaires, deux à trois le plus souvent. Les effets devraient atteindre 30 000 environ à la fin de 1983. La grande innovation de cette expérience est de reconnaître le lien entre politique salariale et durée de travail. Ce couple est économiquement indissociable, même si les discussions se passent le plus souvent en deux temps. Le gouvernement belge a, en quelque sorte, imposé le partage des revenus, laissant aux partenaires sociaux le soin de partager le travail. Ce faisant, il a réussi à provoquer un mouvement d'ensemble négocié, mais coordonné. La limite de cette expérience, encore qu'un bilan ne soit pas encore disponible, est probablement d'en être restée à une simple logique de partage. Comme pour le passage à 39 heures en France, la réduction risque d'avoir été trop faible pour provoquer des réorganisations du travail.»

C'est là une question importante, parce que d'avenir. J'y reviendrai à la fin de mon intervention.

Mais quittons un instant ce cadre macro-économique et ses grands équilibres pour venir à des mesures plus ponctuelles.

Membre d'un gouvernement qui a voulu faire des économies, vous avez réduit, depuis deux ans à peu près, toutes les allocations de chômage. A cette érosion de l'allocation de chômage proprement dite, s'ajoute une dernière mesure prise à l'initiative de votre collègue des Finances, qui consiste en la fiscalisation des allocations de chômage. Que dans les temps que nous connaissons, des économies soient faites, nul ne le contredira. Qu'elles soient faites par les actifs et les inactifs est une position qui se comprend et même se défend. Mais je crois, monsieur le ministre, que votre gouvernement a atteint un seuil de prélèvement sur les allocations sociales et particulièrement sur les allocations de chômage, qu'il serait imprudent de franchir.

Mais si le gouvernement a fait des économies en matière de chômage, on peut dire aussi que, pour la première fois depuis de nombreuses années, le ministre de l'Emploi et du Travail a effectivement contribué, comme ministre de l'Emploi, à créer des postes de travail ou à en donner les moyens.

Il y a cependant une ombre au tableau dans le secteur public.

Pour 1983, le gouvernement avait décidé de réduire l'effectif de 1,5 p.c. par rapport à celui de mars 1982. Etant donné sa volonté d'affecter à l'emploi le produit de la modération salariale, le gouvernement a décidé, pour 1984, de stabiliser cet effectif et non de le réduire comme prévu initialement.

D'après les dernières données statistiques de l'ONSS, on constate que l'objectif de réduction de 1,5 p.c. a été atteint, grâce principalement aux plans d'assainissement mis en application dans les parastataux relevant de la compétence du ministre des Communications, des plans d'assainissement mis en œuvre dans les communes et, dans une moindre mesure, suite à la perte de quelque 2 000 à 3 000 emplois dans l'enseignement.

M. le ministre pourrait-il me rassurer quant au caractère unique de cette opération de destruction d'emplois dans le secteur public et quant au respect de l'engagement du gouvernement de stabiliser l'emploi dans la fonction publique en 1984 par rapport à 1983?

En dehors des améliorations aux circuits parallèles de travail, je veux souligner votre contribution majeure au vote de la loi sur l'apprentissage industriel. Que l'on pense que cette matière était toujours régie dans notre pays par le décret du 22 germinal-2 floréal an XI relatif aux manufactures, fabriques et ateliers! Il reste maintenant à l'exécuter dans tous ses détails, de façon à la rendre opérationnelle pour la prochaine rentrée scolaire. En effet, elle est la seule espérance de carrière professionnelle pour les jeunes qui ont quitté l'école parce que celle-ci ne leur apportait plus rien.

L'arrêté royal n°225 sur la limitation des heures supplémentaires porte aussi votre marque, monsieur le ministre. Il vise à une meilleure répartition du travail disponible tout en assurant une plus grande souplesse dans les horaires de travail et en imposant la récupération des heures supplémentaires par l'octroi de repos compensatoires.

C'est là une réalisation que chacun de vos prédécesseurs aurait vraisemblablement voulu mettre à son actif; n'était-elle d'ailleurs pas inscrite dans chaque déclaration gouvernementale depuis près de dix ans?

C'est une mesure difficile que vous avez prise, monsieur le ministre, parce qu'elle heurte l'égoïsme de ceux qui ont un travail rémunéré à coups de «sursalaires» et la quiétude de certains patrons qui sont prêts à payer n'importe quel prix pour autant que le gâteau ne soit pas partagé par un plus grand nombre de travailleurs.

Vous avez aussi favorisé l'emploi dans les communes en encourageant celles-ci à appliquer une politique tenant compte autant des besoins des habitants que des demandes du personnel. Cette mesure était d'autant plus indiquée que les communes avaient tendance à licencier de plus en plus leurs «temporaires» sous la pression des plans d'assainissement.

Vous avez également favorisé l'aide aux PME qui débutent en accordant une intervention financière de l'Etat aux organismes d'assistance ou de conseil aux petites et moyennes entreprises qui recruteront des chômeurs indemnisés pour les affecter à un programme d'assistance. Cette mesure vient compléter l'arrêté royal n°123 qui tend à affecter, sous certaines conditions, des cadres spéciaux temporaires à des PME pour des besoins de recherche ou de développement. Faut-il souligner que, par ce moyen, c'est de l'emploi industriel direct que vous permettez de créer?

Enfin, en constituant récemment le comité de gestion du Fonds de participation, le gouvernement a rendu opérationnelle la mesure visant à aider les chômeurs à devenir indépendants. Et, sans m'en glorifier, je rappelle, à cet égard, que vous avez concrétisé une proposition de loi que j'avais déposée, en 1978, sur le même objet.

Je m'étendrai plus particulièrement sur cette dernière mesure, car elle me semble particulièrement appropriée pour aider les chômeurs à devenir créateurs d'emploi.

Tout chômeur indemnisé, qui interromp sa période de chômage en vue d'exercer une profession d'indépendant, conserve, pendant six ans, le droit de bénéficier à nouveau d'indemnités de chômage et de se réinscrire comme demandeur d'emploi en cas d'échec dans son entreprise.

En outre, tout chômeur indemnisé qui désire préparer son accession au statut de travailleur indépendant peut être dispensé de pointage dans les trois mois qui précèdent le début de son activité d'indépendant.

Enfin, dans certaines conditions, le chômeur peut bénéficier d'un prêt pour s'installer à son compte. L'intervention dans ce prêt subordonné est au maximum de 500 000 francs. Ce prêt est remboursable après cinq ans, et le taux d'intérêt est de 5 p.c. En cas d'échec avant la sixième année, le chômeur qui s'est installé sera dispensé du remboursement du prêt.

Cette mesure est importante, monsieur le ministre, parce que grâce à elle, vous avez non seulement rendu confiance aux chômeurs, mais vous avez favorisé leur esprit d'initiative, alors qu'ils sont souvent critiqués pour leur peu d'enthousiasme à rechercher un travail.

L'énumération des initiatives que vous avez prises pour partager le travail serait incomplète si je ne citais pas ce qui est devenu, à votre corps défendant, les «expériences Hansenne», qui n'étaient que des expériences d'aménagement du temps de travail.

Mais ces expériences ont-elles un réel effet sur l'emploi? En d'autres mots, les dérogations que vous accordez aux régimes établis de temps de travail entraînent-elles la création d'emplois convenables? La tentation n'existe-t-elle pas chez vous d'accepter n'importe quelle expérience du moment qu'elle brise des rigidités?

Enfin, le succès du temps partiel, facilité par les adaptations législatives que vous avez proposées avec votre collègue Jean-Luc Dehaene, indique à suffisance la distance qui s'installe entre les aspirations vraies des travailleurs de ce pays et les vues rétrogrades de ceux qui prétendent les représenter.

Si j'ajoutais à cela, dans un autre domaine, la scission de l'Office national de l'Emploi et du Fonds national de reclassement des handicapés, qui est actuellement discutée en commission du Sénat après avoir été approuvée à la Chambre, je dirais que vous avez réalisé beaucoup de choses fondamentales. Mais, pour un ardent promoteur du temps partiel, vous devez avoir une curieuse conception de l'aménagement de votre propre temps de travail! (Sourires.)

Ces choses-là, monsieur le ministre, j'ai voulu vous les dire, votre modestie et votre détachement des vanités politiques dussent-ils en souffrir.

Parce que, si je ne le dis pas, bien peu de personnes, ici ou ailleurs, vous en rendront le mérite, motivées qu'elles sont par la seule défense de leurs privilèges ou par la poursuite d'une majorité politique brisant toute initiative individuelle après avoir promis 100 000 emplois.

Pour terminer, je voudrais vous poser la seule question qui me semble vraiment importante, non seulement pour le gouvernement, mais aussi pour les interlocuteurs sociaux.

C'est la question de savoir ce que nous allons faire demain, c'est-à-dire avant la fin de cette année. En effet, la plupart des conventions sectorielles ou d'entreprises partageant les revenus et le temps de travail viennent à échéance en fin 1984. Existe-t-il une volonté de négocier entre partenaires sociaux? Négocier quoi? Un partage accru du temps de travail avec réduction concomitante des revenus ou sans? Une plus grande souplesse dans l'organisation du temps à consacrer au travail dans la vie professionnelle, une plus grande solidarité avec les sans-emploi qui dépasse les discours, un plus grand choix donné à chaque travailleur d'organiser sa vie comme il l'entend, sans contrainte quant à l'organisation de son temps de travail?

Ou bien faudra-t-il conclure que les partenaires sociaux, s'ils ont été capables de partager la croissance, sont incapables, aujourd'hui, d'organiser leurs relations sur des données nouvelles, beaucoup plus exigeantes?

Il ne faudra pas, dès lors, qu'ils viennent se plaindre si l'Etat, redevenant ainsi le seul gardien de l'intérêt général, leur impose sa volonté et sa loi jusqu'à les ignorer définitivement.

Je ne voudrais pas que vous en arriviez à ce point, monsieur le ministre.

Le gouvernement doit pouvoir maintenant établir le bilan des opérations «partage du temps de travail» et en tirer les conséquences pour une nouvelle organisation économique et sociale dans notre pays.

Le vœu que je formule pour vous et pour le gouvernement, c'est de rebâtir avec tous les partenaires sociaux un nouveau pacte social qui prenne en compte les intérêts de tous. (Applaudissements sur les bancs de la majorité.)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Walter Peeters.

De heer W. Peeters. — Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de minister, geachte collega's, in de huidige crisis is de «werkloosheid» het meest

verontrustende verschijnsel. De werkloosheid is niet alleen het meest representatieve aspect van de crisis, maar vooral het meest in het oog springende, het meest direct merkbare, het meest direct voelbare.

De slachtoffers wonen naast of tegenover ons, wij hebben er in eigen familie, wij worden er dagelijks pijnlijk mee geconfronteerd op ons dienstbetoon. Een cijfer van 14 pct. werklozen betekent een paar honderdduizenden drama's, de gevallen van genoeglijk aanvaarde werkloosheid terzijde gelaten. Hoe het ook zij, realisme gebiedt ons als een feitelijk gegeven te aanvaarden dat 86 pct. van de actieve bevolking mee voor 14 pct. werklozen werkt. Want de oplossing voor het werkloosheidsvraagstuk is nog niet in het zicht. Tot op heden is het bij een stel schijnoplossingen gebleven, die vooral beoogden de werkloosheidscijfers te verlagen, niet de werkloosheid zelf. Over die cijfers zal collega Van In hier later op de dag nog een en ander zeggen.

In feite zijn de werknemers die met vervroegd pensioen gingen om hun plaats door werkloze jongeren te zien innemen, een nieuwe groep werklozen. De verplichting voor de bedrijven om stagiairs voor een beperkte tijd tewerk te stellen, moest ofwel op een normale aanwerving, ofwel op een weinig zinvolle belasting uitlopen. De overheid, zelf hopeloos in nood aan financiële middelen, bleef niet achterwege en schakelde tienduizenden werklozen in, enerzijds «voor de verwezenlijking van werken van openbaar nut die normaal niet kunnen worden uitgevoerd door het personeel waarover ze beschikken», anderzijds voor de «uitvoering van taken van collectief belang». Dit betekende onder meer dat de eerste de beste ondernemende geest die met een vaag sociaal of cultureel programma voor de dag kwam, een of meer assistenten op overheidskosten kon binnenvoeren.

Wij hebben bij dit systeem van stages en Dac's heel wat bedenkingen. Onder andere over de manier waarop het Dac inzake milieuwerkers in het Vlaamse land is uitgevoerd. Wij stellen overal vast dat degenen die de plaatsen die voor structureel werklozen zijn voorbehouden, bezetten aan erg weinig duidelijke criteria beantwoorden zodat het systeem zelf met milieuwerk van milieubewuste structureel werklozen niets meer te zien heeft. Vaal is het degene die de juiste syndicale of politieke lidmaatschapskaart op zak heeft, die in een bepaald Dac belandt. Over dergelijke wijze van opvullen van de werkloosheid hebben wij trouwens al herhaaldelijk onze bedenkingen naar voor gebracht.

De vaak astronomische staatssubsidies om zieltogende bedrijven aan het werk te houden, hebben zo dikwijls het nieuws gehaald, dat er hier niet meer over moet worden uitgeweid. Het meest sprookjesachtige was wellicht de verkorting van de arbeidsduur, maar zonder loonverlies, die tijdens de eerste crisisjaren van bepaalde zijden als de toversleutel werd aangebracht. De redenering was voor iedereen bevattelijk: laat iedereen 10 pct. minder werken, het patronaal zal 10 pct. meer personeel moeten aanwerven en werklozen zullen er niet meer te bespeuren zijn. Een puber kan het irrealis van deze toverformule inzien. De predikers van de nieuwe formule zagen dat natuurlijk ook in, maar er moeten nu eenmaal programma's en propagandaslogans zijn. Thans is er een strekking merkbaar geworden om opnieuw over arbeidsduurverkorting te praten, ditmaal gepaard met vermindering van het loon. Het wijst alleszins op een mentale ommekeer en een begin van realiteitszin.

Hoe dan ook wordt onze maatschappij steeds ingrijpender geconfronteerd met de maatschappelijke gesel van de werkloosheid. Over het verloop van de jonste jaren zijn sociologen en psychologen bij hun maatschappij-analyses verplicht geworden dieper in te gaan op de grondige wijzigingen in ons maatschappelijk bestel teweegebracht door de werkloosheid. Dat werklozen geconfronteerd worden met een noodsituatie wordt in maatschappijanalyses duidelijk, wanneer wordt nagegaan hoe de betrokkenen deze zelf beleven. Deze beleving dient te worden gesitueerd in de context van de existentiële betekenis van werk die het werk nog altijd in onze samenleving duidelijk heeft. Het leven van de werkloze wordt immers diepgaand beïnvloed door een tekort, door een werkloosheid, het ontbreken van werk. De beleving van de werkloosheid wordt dus in de psychosociale betekenis van de terminologie verbonden met een noodsituatie. De werkloze wordt gefrustreerd in noden waaraan het werk voldoet. Deze noodsituatie wordt door de werklozen op verschillende wijzen beleefd volgens leeftijd, geslacht, opleidingsniveau. De beleving van werkloosheid evolueert anderzijds ook in tijd. Daarbij staat het probleem van de langdurige werkloosheid centraal.

De werkloosheid is een fenomeen en de werkloze is een menselijk probleem waarmee wij nog vele jaren zullen moeten leven. Het is vanuit het beleid dan ook belangrijk de problematiek van de werklozen in deze psychosociale context te benaderen. Of het nu gaat om het uitwerken of om het stimuleren van een tewerkstellingsbeleid of om het begeleiden van de werkloze, zodat hij niet verwordt tot de nutteloze,

geïsoleerde paria van onze maatschappij, met wat meer dan enige bezigheidstherapie; het werkloosheidsprobleem is een substantieel deel van onze huidige en toekomstige samenleving.

Het wordt nochtans in de meest uiteenlopende geledingen van onze maatschappij duidelijker en duidelijker dat de permanente aanwezigheid van welk aantal werklozen ook — ongeacht de economische, sociale en financiële implicaties — steeds meer problemen van mentale aard zal stellen. In het welzijnswerk wordt men meer en meer geconfronteerd met het gevoel van om zich heen grijpende lusteloosheid en totale demotivering, het gevolg van een diepe existentiële ontgoocheling waartoe het langdurig en uitzichtloos werkloos zijn onvermijdelijk leidt. Een gevoel van totaal gebrek aan levensmotivatie dat op termijn leidt naar mentale en psychische ontwrichting. Maatschappelijke ziekteverschijnselen vertalen zich steeds meer in individuele neurosen van een nieuw type, waarvan de op hun beurt maatschappelijke gevolgen niet te voorzien zijn. Vooral de omvang van de jeugdwerkloosheid is hierbij het meest verontrustend. Zij werkt verschijnselen in de hand als criminaliteit, straatgeweld, vandalisme en het gebruik van verdovende middelen. Het welzijnswerk en de geestelijke gezondheidszorg hebben hierin nog nageen enkele verandering gebracht. Dat heeft niets te maken met het individueel falen van de welzijnswerkers. De meeste werkers uit welzijnswerk en geestelijke gezondheidszorg benadrukken hun machteloosheid ten aanzien van de problematiek van de werkloosheid, en meer in het bijzonder van de jeugdwerkloosheid. De enige oplossingen hiervoor liggen volgens henzelf op het sociaal-economisch en op het politiek terrein. De welzijnsaanpak van «Centra voor jeugdwerklozen» en «Doppersateliers» en dies meer blijft een lapmiddel. Werklozen, en vooral jonge werklozen, hebben geen welzijnswerk nodig, maar een duidelijk afgelijnd maatschappelijk perspectief. Er wordt 118 miljard voor de werkloosheidsuitkeringen uitbetaald. Wij halen ze uit het productiecircuit om personen te betalen die per definitie niets doen, die nochtans zin hebben om iets te doen. Kunnen die 118 miljard niet op een zinniger manier worden benut?

In het zich aandienende maatschappelijk toekomstscenario zijn er heel wat andere mogelijkheden om zinvol werk, al zij het niet in de productieve betekenis van het woord, te creëren. Zo gezien zijn stempelgeld, stages, «bijzonder tijdelijke kaders» en andere «derde arbeidscircuits» niet veel anders dan een sociaal-technologische welzijnssput die ertoe dient maatschappelijk onbehagen te verdoven er de individuele vlucht voor maatschappelijk spanningen en tegenstellingen mogelijk te maken. Een dergelijke benadering van het enorme probleem van de werkloosheid zal steeds meer leiden tot de marginalisering van relatief toch aanzienlijke bevolkingsgroepen en zal dus onvermijdelijk blijven leiden tot onberekenbare uitbarstingen als gevolg van de onvermijdelijke mentaliteitspolarisering die de steeds breder wordende kloof tussen arbeidende en niet-arbeidende bevolking met zich zal meebrengen. Aan deze nieuwe vorm van proletarisering kan alleen het hoofd worden geboden door een actief beleid van zinvolle werkloosheidsbegeleiding. Ook de kloof tussen meetbare productieve sectoren en de *non-profit*-sector zal steeds verder leiden tot steeds meer uitgesproken spanningen. Arbeid in de zogenaamde «zachte sector» dreigt immers te weinig gevaloriseerd te worden, waardoor een nieuwe sociale splijtzwam geruisloos in ons arbeidsmilieu wordt ingevoerd. Een actief werkloosheidsbegeleidingsbeleid is niet alleen sociaal verantwoord, doch tevens menselijk noodzakelijk. Het gaat niet zozeer om het principe van paternalistische rechtvaardigheid dan wel om een elementaire daad van respect en achting voor de onvervangbare en onherleidbare waarde van de menselijke persoon; de menselijke persoon, die niet alleen, ook binnen de werkloosheid — in de markteconomische betekenis van het woord —, zijn fysiologische noden, zijn verlangen naar veiligheid, zijn behoefte aan samenhangigheid en genegenheden, zijn drang naar achting, naar zelfverwezenlijking, naar kennis en begrip, zin en inhoud moet kunnen blijven geven; de menselijke persoon, die ook, en vooral, binnen de zich snel wisselende maatschappij de trappers van het normale levensritme dreigt kwijt te spelen en dreigt te worden weggespoeld door de «golf van de derde industriële revolutie», die op de normen- en waardenpatronen van onze huidige maatschappij komt afgerold. Indien de noodzaak in toenemende mate aangevoeld wordt om een gepast begeleidingsproces voor de werklozen op te zetten, — en wij zijn ervan overtuigd dat u met dit probleem bent begaan —, dan zal dit moeten uitgaan van een globaal omvattend oplossingsmodel, rationeel en actiegericht, en dat zowel voor het sociaal-economisch als voor het sociaal-psychologisch aspect van het werkloosheidsvraagstuk. Wij ervaren echter nog weinig reële belangstelling voor de uitwerking van vervangingsprocedures. Bij het opstellen van zo'n model gaat het inderdaad niet alleen om het winnen van inzicht uit onderzoek, maar het komt er tevens op aan, een actieplan te ontwerpen en een strategie

uit te werken, die moet toelaten dit plan te realiseren. In het algemeen kan men zeggen dat zo'n actieplan eerst globale doelstellingen moet formuleren met betrekking tot de mens en tot de samenleving en vervolgens een aantal beleidsbeginselen moet vastleggen — wat uiteraard reeds herhaaldelijk is gebeurd — om tenslotte, uit te monden in een aantal concrete voorstellen betreffende programma's en structuren van begeleiders, waardoor het plan geconcretiseerd kan worden. Hier stellen we echter nog een belangrijke lacune vast. Op het ogenblik is er wellicht sprake van een «gevoeligheid», een niet te loochenen en verheugende sensibilisering voor het probleem van psychosociale en economische begeleiding, opvang en vorming van werklozen. Vanuit verschillende hoeken wordt hierover gesproken, maar jammer genoeg bleef het tot nog toe hoofdzakelijk bij intentieverklaringen. De beleidsopties van de tot nog toe bekende initiatieven zijn meestal vaag en de initiatieven zelf verlopen ongecoördineerd en versnipperd. Een flexibel beleid ter zake wordt trouwens ernstig bemoeilijkt door de onduidelijke, halfslachtige situatie waarin de Vlaamse en Waalse gemeenschappen zich met betrekking tot de werkloosheidsproblematiek bevinden. Ik kom daar verder nog op terug. Maar hoe dan ook bij de psychosociale analyses van de beleving van de werkloosheid staat de betekenis van werk centraal. De nood situatie waarmee werklozen worden geconfronteerd wordt veroorzaakt door het ontbreken van werk. De nood van de werklozen kan dan ook alleen maar worden opgelost door hun zinvol, al dan niet productief werk te verschaffen. Alle andere oplossingen zijn pleisters op een houten been, afleidingsmanoeuvres. Het creëren van zinvol werk voor deze massa werklozen in am het even welke circuit vereist een ingrijpende en gedurfde politiek. Het beschikbare werk dient te worden herverdeeld en dat is slechts realiseerbaar wanneer ook de inkomens worden herverdeeld. Bovendien zal onze zich snel wijzigende maatschappij de herverdeling van het beschikbare werk meer en meer dienen te zien in het licht van een geheel vernieuwde en gewijzigde arbeidsethiek. De enige zinvolle benadering van het probleem van de werkloosheid is een positieve ingesteldheid zowel vanwege de overheid als vanwege de bevolking. Er is geen reden om de huidige teloorgang als onvermijdelijk te beschouwen en te berusten in de achteruitgang. Maar de bevolking, zowel de werkgevers als de werknemers, moeten worden gestimuleerd en gemotiveerd tot actieve inzet en productieve creativiteit. Dat is naar onze overtuiging slechts mogelijk binnen een heel nieuw model van overlegeconomie waarbij de onderneming opnieuw de centrale cel wordt, de entiteit waar verscheidene productiefactoren samenwerken en toegevoegde waarde scheppen. Maar naast deze zuiver economische functie, moet deze entiteit ook een grote maatschappelijke en menselijke verantwoordelijkheid dragen. Deze vernieuwde overlegeconomie vergt een grondige mentaliteitswijziging bij alle betrokkenen, niet in het minst bij de overheid, die het thans gevoerde beleid moet omgooien, dat al te zeer aanstuurt op de louter passieve aanpassing bij de opgedrongen verarming en op het daaruit voortvloeiende gevecht voor de verdeling van wat overblijft.

Er zijn drie soorten ondernemingen: doemdenkende, berustende en innoverende. De eerste soort is inderdaad gedoemd om te verdwijnen, de tweede soort zal wellicht wat langer meegaan, indien de omstandigheden gunstig zijn, maar alleen de derde soort zal overleven.

De Volksunie ziet alleen in deze positieve benadering waarvan creativiteit, innovatie en participatie de drie grote krachtlijnen zijn, de toekomst voor een efficiënt, doelgericht tewerkstellingsbeleid binnen het geheel van een globale, toekomstgerichte sociaal-economische politiek.

De Litouwse schrijver Milosz drukte dat eens zeer beeldrijk uit als volgt: «Het werkelijke leven is niet wat tot ons komt, maar wat van ons uitgaat. «Zijn» betekent: zijn eigen leven scheppen en niet het ondergaan!»

Nu de westerse industriële beschaving niets doet dan weklagen over de rampzalige gevolgen van de crisis die maar niet lijkt te eindigen, voelt men elke dag de noodzaak van een nieuwe op creativiteit gerichte geestesgesteldheid aan. In de landen met de oude industriële traditie werd in het verleden vaak het accent gelegd op materiële, eerder dan op intellectuele investeringen. Van nu af aan — en deze evolutie is in bepaalde landen reeds aan de gang en werpt spectaculaire resultaten af — wordt het investeren in intellectueel vermogen primordiaal, wil men op korte termijn overleven en op lange termijn het verworven tot ontwikkeling brengen.

Het meer stimuleren van een werkelijk realistisch ondernemingsplan vooral bij kleine en middelgrote ondernemingen lijkt ons van enorm groot belang. In die zin kan de overheid belangrijke stimulerende initiatieven nemen. Elke onderneming zou via een duidelijk ondernemingsplan bij voorbaat zijn koers moeten bepalen, de bestemming van zijn onderneming vastleggen en daartoe de noodzakelijke middelen uittippelen.

Bovendien hebben de veranderingen in het maatschappelijk bestel, die in onze westerse industriële beschaving grotendeels werden veroorzaakt door een zeer gevoelige verbetering van de levensstandaard en van het vormingsniveau, de duidelijke wens tot gevolg gehad, om te delen in de besluitvorming. Dit kan niet worden genegeerd. Deze strekking houdt een dubbele uitdaging in. Enerzijds moeten doelmatige participatiestructuren worden ontworpen; anderzijds is het van belang, bij al de betrokken partijen, de creatieve reflex wakker te maken. De archaïsche schema's staan helaas nog al te vaak op het voorplan. Het is dus nodig erop aan te dringen dit aspect niet langer te verwaarlozen. In onze moderne economie die aan snelle ontwikkelingen onderhevig is, heeft het begrip concurrentie een zeer rijke inhoud gekregen. Concurrentie is niet langer beperkt tot een kostprijs-krachtmeting. Andere factoren zoals marketing, zijn zeer belangrijk geworden. De jongste tijd is daar nog een nieuwe dimensie bijgekomen: de innovatie. De innovatie heeft in feite twee belangrijke concurrentiële bewegingen tot gevolg. De procédé-innovatie, zoals de robotisering, geeft aan de kostprijsconcurrentie een nieuwe versnelling. Procédé-innovatie is echter één aspect. De produkt-innovatie is een tweede en steeds belangrijker wordende factor. De produkt-innovatie laat toe de kostprijsconcurrentie te verlaten en zich te gaan bewegen op totaal nieuwe terreinen, waar men in een betrekkelijk solitaire positie kan werken.

In deze innovatie-concurrentie komt het erop neer sneller te vernieuwen dan de anderen en de vernieuwing beter en vlugger tot stand te brengen dan de anderen. In groeiende mate steunt de concurrentie op een grondige beheersing van de technologie en op een goed ontwikkelde marketing. Deze innovatie-gebaseerde concurrentie zal in de komende jaren voortdurend aan belang winnen. De wetenschappelijke vooruitgang van de jongste jaren, die zich steeds sneller voltrekt, schept een kennisbasis van waaruit een enorme waaier van nieuwe klanten kan worden ontwikkeld. De voedingsbodem voor de innovatie wordt alsnog groter en het is onvermijdelijk dat op deze voedingsbodem de innovatie zich steeds sneller en op een voortdurend breder wordend terrein zal gaan voltrekken.

Een aantal jaren terug zag het ernaar uit als zou onze economie de derde golf van industriële vernieuwing missen. De indicatoren van de Nationale Bank wezen erop dat de technologische inhoud van onze industriële activiteiten geringer was dan in het buitenland en dat de scholingsgraad, geleverd door de industrie, lager lag dan bij de concurrerende landen. Daardoor dreigde onze industrie achterop te geraken op het vlak van de kwalitatieve concurrentie, juist nu deze concurrentievorm een cruciale rol gaat spelen. Daardoor ontstaat het gevaar dat wij een land vormen met een gesofistikeerde welzijnsstructuur, gebaseerd op een achteroprakende economisch-industriële onderbouw, een spanningssituatie waarvan de kwalijke gevolgen alleen maar tijdelijk en kunstmatig kunnen worden vermeden. Om niet te verzinken in een economie die gevangen wordt in een zuivere kostenconcurrentie, moet de industriële structuur snel worden aangevuld met nieuwe activiteiten waarmee een kwalitatieve concurrentie kan worden gevoerd. De relatieve structurele terugloop, waarvan hierboven sprake is, is niet te wijten aan een onvoldoende kennisbasis.

Onze wetenschapslui kunnen op internationaal niveau de pas houden en in een aantal domeinen lopen zij zelfs voorop, meer zelfs, zij lopen nogal eens weg als zij ons worden ontstolen door industrieel meer vooruitziende landen. Het probleem is wel dat de kennis waarover wij beschikken niet genoeg werd omgezet in kunde, in nieuwe procédés en producten. Wij hebben het gevoel, en de zekerheid, dat de overheid op dit domein zijn middelen niet op de juiste plaatsen aanwendt.

Bij analyse van deze situatie komen wij tot de volgende vaststellingen:

Ten eerste, de snelle wetenschappelijke evolutie zal zich in de komende jaren verder zetten. Daardoor vergroot de kennisbasis voortdurend en wordt het aspect innovatie in het geheel van de internationale concurrentie alsnog belangrijker.

Ten tweede, de wetenschappelijke vooruitgang gebeurt voor een stuk extern aan de onderneming en leidt niet noodzakelijk tot innovatie. Innovatie is een ondernemingsgebeuren omdat juist in de onderneming de signalen van de markt en de technologische kennis kunnen worden samengesmolten. Het accent moet dan ook eerder op de stimulering van de innovatie liggen dan op het stuwen van het wetenschappelijk onderzoek. Anders gesteld: de aandacht moet meer worden geconcentreerd op de bedrijfmatige vernieuwing dan op het ondernemingsextern onderzoek.

Ten derde, de snelheid en de intensiteit waarmee de innovatie binnen de onderneming gebeurt, hangt af van twee factoren. Eerst moet het

management zich bewust zijn van het groeiend belang van de innovatie in het geheel van de concurrentie en er moet binnen de onderneming een mentaliteit zijn die gericht is op vernieuwing. Daarnaast dient de onderneming echter over voldoende financiële risico-capaciteit te beschikken om te gaan innoveren.

Ten vierde, er bestaat geen Belgische industriële realiteit. Deze uitdrukking komt niet van een Vlaams-nationaal senator, maar is terug te vinden in veel economische, vooral buitenlandse, studies. Nog deze week las ik in een Amerikaans tijdschrift dat er geen Belgische industriële realiteit bestaat.

De Vlaamse industriële structuur, zowel op het vlak van de activiteiten als op het niveau van de ondernemingsdimensie, verschilt grondig van deze van Wallonië. Een Belgische industriële politiek is dan ook moeilijk concipieerbaar. Industriële politiek, dus ook de innovatiestimulerende politiek, moet op een regionaal niveau worden gevoerd, moet leiden tot een duidelijke strategie voor de derde industriële revolutie in Vlaanderen én in Wallonië. De overheid kan en moet hierbij een belangrijke rol spelen in het versnellen en intensifiëren van het innovatieproces. Een politiek ter beheersing van de produktiekosten, een verlichting van de ondernemingsfiscaliteit, een medeparticipatie in het risico via systemen zoals de prototypes, zijn alle middelen die er kunnen toe bijdragen de innovatie te versnellen. Maar ook op het vlak van de mentaliteitswijziging kan de overheid een belangrijke rol spelen, wat trouwens bewezen werd door de Dirv-actie van de Vlaamse regering, die nochtans met beperkte middelen werd gevoerd. *Flanders' Technology* werd trouwens een begrip dat de hele wereld kan aanspreken. Bij dat alles mag men echter niet uit het oog verliezen dat innovatie essentieel een ondernemingsaangelegenheid is. Het waarnemen van de behoefte op de markt, het vertalen van deze behoefte in nieuwe producten en procédés, het op de markt brengen van deze vernieuwing, zijn duidelijk activiteiten die door het management van de onderneming moeten worden losgeweekt en bestuurd.

Wij zijn het met u eens, mijnheer de minister, dat geen enkele overheidsmaatregel, hoe ondernemingsvriendelijk ook, het innovatieproces echt op gang kan brengen. De overheid moet echter de innovatieomgeving zodanig verbeteren en stimuleren dat de ondernemingen sneller en veelvuldiger tot innovatie overgaan. Nu worden zij echter zeer dikwijls ontmoedigd en gedemotiveerd bij het zoeken naar innoverende technieken en nieuwe producten binnen hun industrieel proces. De overheid mag zich niet beperken tot intentieverklaringen, zij moet ook werkelijk initiatieven nemen en de geëigende middelen daartoe zoeken. Op het ogenblik laat men heel wat mogelijkheden braak liggen. Zoals ik daarstraks heb gezegd, zijn wij ervan overtuigd dat de huidige Belgische immobiliserende industriële realiteit daar een belangrijke rol in speelt.

Centraal blijft de onderneming en vooral het management van de onderneming. Van dit management wordt creativiteit, kennis en durf verwacht. Er is creativiteit nodig om op een vernieuwende manier tegemoet te komen aan de noden. Er is kennis nodig inzake de technologie om de meest optimale oplossingen uit te werken en er is vooral durf nodig om deze vernieuwingen te materialiseren. Wij verwachten dat in het toekomstig tewerkstellingsbeleid, dat moet kaderen in een globaal industrieel beleid, de overheid meer oog zal hebben voor die innoverende technieken en ter zake meer stimulerende maatregelen zal weten te bedenken.

Creativiteit en durf zijn echter niet alleen in de ondernemingswereld nodig. Ook de andere belangrijke maatschappelijke pijlers hebben deze kwaliteit van doen. Het is onvermijdelijk dat de innovatie belangrijke verschuivingen in de maatschappij zal teweegbrengen. De snelheid waarmee de innovatie gebeurt, heeft tot gevolg dat weinig mensen voor hun gehele carrière in dezelfde activiteiten zullen kunnen blijven. Mobiliteit en herscholing gaan meer en meer centraal staan in onze samenleving. Men moet durven onder ogen te zien dat dit een onvermijdelijk gevolg is van de huidige evolutie.

Eerder dan het wiel van de evolutie te willen tegenhouden gaat men creativiteit nodig hebben om aan de talrijke maatschappelijke wrijvingen, die zullen ontstaan uit deze versnelde innovatie, het hoofd te bieden. Het is daarom niet alleen het management van de ondernemingen dat durf en creativiteit zal nodig hebben om de problemen het hoofd te bieden, maar ook allen die aan het hoofd staan van de belangrijke maatschappelijke structuren.

Het uiteindelijke resultaat van « creatieve-innovatie-inzet » zal, ondanks de twijfels en de moeilijkheden die de huidige crisisperiode kenmerken,

voor onze bevolking het behoud en zelfs de verdere verbetering van ons welzijnsbestaan zijn. Die doelstelling is vele en zware inspanningen van ieder lid van de gemeenschap in verhouding tot taak en verantwoordelijkheden waard.

Uitgaande van deze basisprincipes heeft de Volksunie dan ook een eigen voorstel van tewerkstellingsbeleid naar voor gebracht. Wij beperken ons tot de grote lijnen. Binnen ieder economisch model moeten rendabele ondernemingen het economische draagvlak in stand houden en versterken. Dit lijkt ons een axioma. Zo ook in de vernieuwde overleg-economie die wij voorstaan. De rentabiliteit van de eigen middelen, herverdeling van de arbeidsduur en een verbetering van de produktiviteit zijn hierbij essentiële factoren. De financiering van een echt tewerkstellingsbeleid is slechts mogelijk, mits de ondernemingen de gelegenheid krijgen opnieuw een normaal rentabiliteitsniveau te bereiken. De voordelen die de bedrijven toegewezen krijgen en de daaruit voortvloeiende meerwaarden, moeten daarbij echter prioritair mede benut worden om bijkomende tewerkstelling te creëren. Wij hebben dat tot nu toe onvoldoende vastgesteld. Wanneer de bedrijven hierin binnen een redelijke termijn niet slagen, moet de overheid een extrabelasting heffen op de verkregen meerwaarde, ten einde zelf de noodzakelijke initiatieven te kunnen nemen en financieren.

De inlevering van de werknemers moet gepaard gaan met meer inspraak, medebeslissingsrecht en controle op de beleidsoriënteringen in het kader van een nieuwe overleg-economie, waarbij de onderneming als reële belangengemeenschap centraal staat en waarbinnen de bedrijfsdemocratie ten volle moet kunnen worden beleefd. Zo moet onder meer het zwaartepunt van het sociaal overleg tussen werkgevers en werknemers verplaatst worden naar de ondernemingen zelf. Hierbij is het uiteraard strikt noodzakelijk, de tot nu toe gevoerde subsidiëeringspolitiek grondig te wijzigen en algemene fiscale maatregelen te nemen ten einde levenskrachtige en renderende bedrijven te stimuleren, met de klemtoon op arbeidsintensieve ondernemingen.

Inzake arbeidsduur en produktiviteit zijn wij voorstander van een gedurfd en vooral gevarieerd programma, zonder veralgemening en verstarung. Elk experiment dat kan leiden tot meer tewerkstelling moet kunnen tot stand komen. Daarbij dient er steeds over gewaakt, dat de competitiviteit ten opzichte van de ons omringende landen behouden blijft.

Wij pleiten voor voluntaristische maatregelen die in eerste instantie economische waarde scheppen, die vanzelf tot een hogere tewerkstelling moeten leiden. En dat is niet alleen een zaak voor de werkgevers, maar ook voor de vakbonden, waarbij bovendien de overheid stimulerend en eventueel controlerend en corrigerend kan en moet optreden. Er kunnen hierbij geen algemene formules vooropgesteld worden. De oplossingen moeten per sector en bij voorkeur zelfs per bedrijf worden gezocht. Flexibiliteit is trouwens een van onze grote troeven. Wij pleiten daarom voor een nieuw sociaal pact binnen een vernieuwde overleg-economie.

Wij wijzen elke defensieve opstelling af en wensen een offensief en toekomstgericht beleid, waarbij, vooral dient gestreefd te worden naar een betere benutting van het produktieapparaat, het ontdekken van nieuwe industriële activiteiten en een betere controle van de energiebesparingen. Voor het overige moeten we de verdeling van de werktijd met een equivalente verdeling van de inkomens aanvaarden. Zoniet krijgen we er nog een half miljoen werklozen bij. De verkorting van de werktijd moet arbeidsplaatsen doen ontstaan en niet langer stukjes extra verlof. Er moet daarbij een duidelijke keuze worden gemaakt waarop wordt ingeleverd: uurregelingen of inkomsten.

En tenslotte moet een uiteindelijke keuze het resultaat zijn van een ruim debat dat algemeen, zelfs op Europees vlak, moet worden gevoerd, maar waarbij men in ieder geval de specifieke omstandigheden van elke sector en bij voorkeur zelfs van elke onderneming primordiaal in acht moet nemen.

En dat geldt voor ieder voorgesteld programma en experimenteel studiemodel: zij het Palasthy-, het Rovak- of welk systeem dat ook. Het is in eerste instantie op het niveau van de sectoren en bij voorkeur zelfs van de ondernemingen dat deze studiemodellen dienen te worden uitgeëxperimenteerd om uiteindelijk efficiënt operationeel te kunnen worden gemaakt. De enkele voorbeelden uit de praktijk maken dat zeer duidelijk.

Wij juichen daarom ook maatregelen zoals het koninklijk besluit nr. 179 toe. Wij zouden trouwens graag van de minister vernemen welke

de voorlopige evaluatie is — voor zover die, binnen het kort tijdsbestek dat de maatregel van kracht is, reeds kan worden gemaakt — van de eerste resultaten van experimenten inzake werktijdsherverdeling, waar-toe door dit koninklijk besluit nr. 179 toch bepaalde mogelijkheden werden geschapen.

De Volksunie stelt verder voor, de brutokost van het loon van jonge werknemers te verlagen door een herziening van de inning van de sociale bijdragen. In het algemeen wordt door ons voorgesteld de bijdragen voor sociale zekerheid te fiscaliseren, ten einde een gezond evenwicht te herstellen tussen arbeidsintensieve en kapitaalintensieve ondernemingen, ofwel een andere basis voor de berekening van de bijdragevoet met hetzelfde doel en effect.

Tenslotte zijn wij van oordeel dat onze toekomst nauw verbonden is met een echt, globaal nieuw industrieel beleid, waarvan een tewerkstellingsbeleid niet los kan worden gezien. Wij zijn ervan overtuigd dat een nieuw industrieel beleid en een tewerkstellingsbeleid enkel kunnen slagen in het kader van een globale politieke strategie, waarbij er een efficiënte kapitaalstock gecreëerd wordt die meer tewerkstelling waarborgt tegen normale lonen, bij normale rentabiliteit.

Dit nieuw industrieel beleid veronderstelt vooral de heroriëntering van onze globale industriële structuur, volgens de internationale vraag: dit wil zeggen hoog technologische produkten en uitrustingsgoederen, waarbij een grote toegevoegde waarde wordt gerealiseerd per eenheid energiegrondstof en arbeid. De ontplooiing van dit nieuw industrieel beleid is enkel mogelijk door actieve inschakeling van het wetenschappelijk onderzoek en door betere samenwerking tussen dit onderzoek en de ondernemingen, vooral dan de dynamische KMO die tot op heden nagenoeg verstoken blijven van de innovaties die het gevolg kunnen zijn van het wetenschappelijk onderzoek. De kanalen, die worden gecreëerd van het wetenschappelijk onderzoek naar kleinschalige innoverende initiatieven die vooral op het niveau van de KMO kunnen ontstaan, zouden door de overheid meer moeten worden gestimuleerd en gemotiveerd.

De Volksunie is hierbij van oordeel dat alle middelen en instrumenten van het wetenschappelijk onderzoek, die betrekking hebben op het industrieel beleid, onmiddellijk moeten worden geregionaliseerd overeenkomstig de bijzondere wet op de staatshervorming van 8 augustus 1980. Deze immobiliserende wet ligt op het ogenblik trouwens aan de basis van de blokkerende invloed die zich ook op het inbouwen van wetenschappelijk onderzoek in de bedrijven laat gevoelen.

De financiering van dit nieuw industrieel beleid moet geschieden via de belastingen op de meerwaarden van de bedrijven, die moeten terugvloeien naar de gemeenschappen. Alle beschikbare middelen, die thans door de centrale regering worden beheerd en besteed worden aan de industriële politiek en die verspreid zijn over een groot aantal fondsen, moeten eveneens ter beschikking komen van de gemeenschappen die al deze middelen moeten beheren en sturen via een investeringsfonds. Verder dient een actieve besparingspolitiek te worden gevoerd, zowel door de overheid als door de bedrijven.

De Volksunie wenst eveneens de radicale aanpak van de strijd tegen zwartwerk en fiscale fraude, door een grondige herziening van de fiscale aftrekbaarheid van verkregen diensten en privaats uitgevoerde werken. Daardoor moet zwartwerk en de daaruit voortvloeiende fiscale fraude oninteressant worden voor de opdrachtgever. Bij de bevolking is nog een grote reserve aan goede wil en offerbereidheid aanwezig. Het komt erop aan deze positieve krachten te mobiliseren, ze te motiveren, niet te ontmoedigen. Zo is er onder meer nog een grote leemte aan polyvalente vakmensen die allerlei kleine karweiën kunnen opknappen. Het privé-initiatief heeft op die behoefte reeds ingespeeld, doch de overheid is er tot nu toe niet op ingegaan. De overheid nochtans zou het opzetten van dergelijke diensten kunnen stimuleren bijvoorbeeld, door de financiële drempel te verhelpen die voor dergelijke diensten bestaat bij bepaalde kansarme bevolkingsgroepen tegenover een nochtans sterke, reële behoefte en dit door een tegemoetkoming tot aanvulling van een sociaal tarief voor dergelijke diensten. Op het niveau van de tewerkstelling van zelfstandigen liggen hier mogelijkheden die onvoldoende worden gevaloriseerd.

De Volksunie stelt verder een aantal concrete beleidsopties voor inzake tewerkstelling bij zelfstandigen en KMO, door speciale tegemoetkomingen bij eerste aanwerving — die maatregel is toe te juichen, maar op het ogenblik onvoldoende gevaloriseerd — door betere informatie en vereenvoudiging van de structuren, door een nieuwe opdracht aan de Gom, aan de gemeentelijke besturen enz.

Wij pleiten ook voor een meer duidelijke informatie van de kandidaat zelfstandige arbeider. Het is op het ogenblik onbegonnen werk voor

de kandidaat zelfstandige om op voldoende snelle en efficiënte wijze inlichtingen te bekomen over de mogelijkheden die ter zijner beschikking staan. Wij achten het noodzakelijk dat de overheid voor deze sector van mogelijke tewerkstelling een duidelijke inspanning doet voor het doorspelen van begrijpelijke en bruikbare informatie.

In een globaal tewerkstellingsbeleid speelt het onderwijs een belangrijke rol, onder meer door zorg te dragen voor de noodzakelijke polyvalente opleiding en het vertrouwd maken van de jongeren met de nieuwste technologieën. Een andere belangrijke rol is voor het onderwijs weggelegd op het vlak van het aanleren van de broodnodige verantwoordelijkheids- en gemeenschapszin, alsook de motivatie van jongeren en het leren werken in groepsverband.

Wij zijn van oordeel dat het onderwijsbeleid veel sterker georiënteerd moet zijn naar een reëel tewerkstellingsbeleid. Wij zien dat de adviezen die nu op het niveau van het onderwijs worden gegeven onvoldoende inspelen op de mogelijkheden van de arbeidsmarkt. De RVA en de PMS moeten twee niveaus zijn die analytische en naar de toekomst gerichte adviezen zouden moeten kunnen geven, waarbij het afgestudeerden aanbod veel sterker op de subregionale vraag naar tewerkstelling zou inspelen. Op het ogenblik gebeurt die coördinatie in geen enkel geval of zeer onvoldoende en is zij louter beperkt tot privé-initiatieven die tot nog toe op geen enkele overheidssteun konden rekenen.

Wij pleiten voor een grondige aanpak van de contacten tussen onderwijs en bedrijfswereld. Het onderwijs moet immers snel toekomstgericht worden gemaakt en inspelen op de werkelijke noden van de praktijk.

Wij zijn er tenslotte van overtuigd dat een echt tewerkstellingsbeleid en een nieuw industrieel beleid enkel effectief mogelijk zijn na, in een eerste fase, de uitvoering in brede zin van de wet op de staatshervorming en, in een tweede fase, de uitbreiding van de regionale bevoegdheden naar alle sectoren van de sociaal-economische politiek.

Vlaanderen heeft immers nog heel wat troeven die binnen de huidige staatsstructuur niet of ruim onvoldoende kunnen worden benut — ik veronderstel dat hetzelfde geldt voor Wallonië — doordat de middelen en bevoegdheden ontbreken om een echt doorgedreven en doortastend Vlaams economisch en industrieel beleid te voeren.

En dat doet niets af aan de noodzaak van een brede solidariteit, niet alleen zelfs met Wallonië, maar met heel Europa en de wereld. Maar dan niet de eenzijdige, opgedrongen solidariteit zoals die thans voortdurend voor Wallonië van Vlaanderen wordt afgeperst en die meer weg heeft van chantage... Ten bewijze de inhoud en de tonaliteit van recente uitspraken van bepaalde Waalse politieke leiders.

Al te veel wordt de compensatiepolitiek gebruikt en misbruikt, waardoor voor Vlaanderen een aanzienlijk aantal kansen verloren gaan. Te meer daar de centrale regering al te veel geneigd is een defensief structuurbeleid te voeren, gericht op het in-stand-houden van sectoren met zeer twijfelachtige toekomstmogelijkheden.

Vlaanderen heeft nood aan een eigen industrieel en economisch structuurbeleid, gericht op de toekomst en op duurzame tewerkstelling. Daarom is het echter van essentieel belang, ook alle instrumenten die hiervoor nodig zijn, over te hevelen naar de gemeenschappen.

Iedere gemeenschap dient een eigen tewerkstellingsbeleid te voeren, gericht op de eigen noden en behoeften, volgens eigen inzichten en op eigen verantwoordelijkheid. Iedere gemeenschap dient eveneens voor zichzelf uit te maken voor welke vorm van werkloosheidsbegeleiding zij opteert. Iedere gemeenschap dient daartoe echter ook over de nodige eigen middelen te beschikken. De Vlaamse regering heeft een eigen tewerkstellingsplan ingediend. Wij stellen vast dat dit Vlaams tewerkstellingsbeleid, zoals trouwens ieder Vlaams initiatief in federaliserende zin, zelfs binnen de voorzieningen van de bijzondere wet van 8 augustus 1980, eens te meer blijkt te stuiten op verbeterde neo-unitaire achterhoede-gevechten in de centrale regering, waarvan u, mijnheer de minister, de minister van Tewerkstelling en Arbeid bent. Het is nochtans niet meer dan normaal dat subregionale tewerkstellingscomités een veel groter beslissingsbevoegdheid krijgen inzake de aanwending van de beschikbare middelen. Het is niet meer dan normaal dat het globale voorziene krediet over deze subregionale tewerkstellingscomités verdeeld wordt in verhouding tot de volledige werkloosheid in de verschillende regio's en dat niet-gebruikte kredieten terugvloeien via de financiering van de werkloosheidsuitkeringen. De Volksunie dringt er dan ook nogmaals op aan dat dit Vlaams tewerkstellingsplan zo vlug mogelijk operationeel gemaakt wordt. De Vlaamse regering heeft een ontwerp van decreet goedgekeurd tot oprichting van een Vlaamse Dienst voor arbeidsbemiddeling en beroepsopleiding. De Raad van State heeft trouwens de Vlaamse regering verplicht dit decreet op te splitsen in twee delen

naargelang van de bevoegdheden, hoewel Vlaanderen reeds lang voor één entiteit — gemeenschap en gewest — heeft geopteerd.

Het belangrijkste doel van dit dubbel ontwerp is de juridische infrastructuur te realiseren om inzake arbeidsbemiddeling, beroepspleiding en werkloosheidsbegeleiding een eigen Vlaams beleid te kunnen voeren. Deze eigen Vlaamse aanpak werd tot nog toe ernstig gehinderd bij ontstentenis van een eigen Vlaamse dienst. Het ligt voor de hand dat het personeel, de middelen en het patrimonium van de RVA nu effectief worden overgedragen aan de Vlaamse regering. Wij hopen dat Vlaanderen ook hier niet langer met vertragsmanoeuvres en obstructie vanwege de centrale regering zal dienen af te rekenen. Het verder doortrekken van de federalisering is een dringende noodzaak om een eigen Vlaamse, zowel als een eigen Waalse, aanpak van de werkloosheid mogelijk te maken. De Belgische industriële entiteit bestaat niet, zoals ik daarnet heb gezegd. Ook in het buitenland is men van de industriële dualiteit van ons land overtuigd. De werkloosheidsproblematiek evenzeer als het industrieel beleid, verschilt van gemeenschap tot gemeenschap. Het beleid inzake tewerkstelling en inzake werkloosheidsbegeleiding zal dan ook van gemeenschap tot gemeenschap verschillend zijn. De deelregeringen zijn het meest geschikt om een geëigend tewerkstellingsbeleid en werkloosheidsbegeleidingsbeleid te voeren, daar zij het best en het gemakkelijkst over alle nodige informatie kunnen beschikken omtrent de eigen economische situatie en de eigen arbeidsmarkt, maar ook omtrent de eigen socio-economische substantie en de eigen sociale verhoudingen. Daartoe moeten Vlaanderen en Wallonië echter bij voorrang kunnen beschikken over eigen middelen om, ook inzake tewerkstelling, een eigen dynamisch en industrieel regionaal beleid te voeren. En dat vereist allereerst een financiering van de gemeenschappen. Dat veronderstelt concreet dat op het ogenblik nog centraal gehouden middelen aan de gemeenschappen worden overgedragen. Thans krijgen wij 6 pct. terug van onze inbreng in de nationale pot. Dat is veel te weinig. Daarmee kunnen wij zelfs niet voldoen aan financiële verplichtingen die uit het verleden zijn geërfd. Het tewerkstellingsbeleid is een van de belangrijkste hefboomen voor het voeren van een eigen industrieel beleid. De industriële hefboomen moeten werkelijk naar de Vlaamse en Waalse overheid worden overgedragen, inclusief de daartoe nodige middelen. In Vlaanderen beschikken wij nog over kwaliteit, over goede arbeidskrachten, over zin voor initiatief, over know-how inzake spits technologie, over zin voor creativiteit en innovatie. Maar de Vlaamse regering beschikt niet over de fondsen om dat alles nog aan te moedigen en te begeleiden. Het geld zit nog nagenoeg volledig in de nationale pot. Vlaanderen, en evengoed trouwens Wallonië, moeten ter zake over een reële armslag beschikken. Dat is niet alleen een communautaire eis, maar vooral een sociaal-economische noodzaak. Kunnen de twee trouwens in dit land nog van elkaar gescheiden worden gehouden of zijn ze wel ooit van elkaar te scheiden geweest? (*Applaus op de banken van de Volksunie.*)

M. le Président. — La parole est à M. Delcroix.

M. Delcroix. — Monsieur le Président, chers collègues, comme vous toutes et comme vous tous ici, je n'ai pas manqué de lire avec une attention soutenue, le rapport économique, social et financier de l'exposé général du budget. Et si j'ai réussi à trouver, dans cet impressionnant document, le chapitre consacré aux problèmes de l'emploi, c'est assurément à force d'application: deux pages sur quinze!

J'en ai même déduit que le gouvernement avait probablement cherché dans la concision un symbole de son inefficacité à lutter contre le sous-emploi! Car de toute évidence, cette maigre littérature dissimule mal la seule vérité: la borne des 500 000 chômeurs complets indemnisés a été largement dépassée en 1983 et le chiffre — pour énorme qu'il soit — n'englobe pas, loin s'en faut, le nombre total des travailleurs sans emploi!

J'y reviendrai dans un instant.

Au cours de la récente conférence du *Labour Party* britannique, un congressiste a déclaré qu'il fallait cesser de déplorer la hausse du chômage comme un « sous-produit déplaisant » de la politique menée par le gouvernement conservateur, et constater qu'elle en constituait, au contraire, un élément essentiel.

La même remarque vient irrésistiblement à l'esprit lorsqu'on examine le programme du gouvernement belge, tout occupé à restaurer la compétitivité des entreprises, à stimuler les « revenus hauts des sociétés » — « très net élargissement de leur marge de profit », dit le rapport, en page 20 — et à comprimer le déficit public, nonobstant l'accroissement phénoménal des dépenses d'équipement militaire.

Le gouvernement paraît considérer le drame du chômage non seulement comme un déséquilibre de seconde zone, mais même comme un

mal nécessaire. En effet, il nous annonce calmement que « dans une période de croissance faible et d'assainissements fondamentaux », le chômage ne se résorbera ni à court, ni à moyen terme du fait de relèvements substantiels de la productivité.

Et de fait, depuis 1974, si la croissance économique n'a cessé de diminuer — de + 4 à 5 p.c. à - 1 p.c. dans le début des années 1980 — la productivité, elle, n'a pas cessé d'augmenter, principalement dans l'industrie, alors que, chaque année, de plus en plus de jeunes quittent l'école et de plus en plus de femmes veulent travailler!

J'ajoute que, si la hausse continue de la productivité pouvait être l'un des moyens de financement de la réduction du temps de travail, il est scandaleux de constater que les gains qu'elle suppose restent entièrement aux mains des patrons, alors qu'autrefois les travailleurs y trouvaient leur compte, grâce notamment aux augmentations salariales et aux améliorations de la sécurité sociale.

On en est loin aujourd'hui!

Car, pendant ce temps-là, on ne cesse de freiner la réduction du temps de travail: faut-il rappeler que de moins 1,7 p.c. par an entre 1971 à 1975, en passant par une moyenne annuelle de moins 0,7 p.c. entre 1975 et 1980, nous sommes arrivés à moins 0,1 p.c. en 1981... et, fort simplement, à zéro p.c. en 1982!

Dites-nous, dès lors, le nombre d'années de patience qu'il faudra aux travailleurs de ce pays pour obtenir la réduction radicale du temps de travail, sachant que la durée moyenne est actuellement, chez nous, de 38 heures et que la FGTV revendique les 35 heures, préconisées du reste, à travers tout le continent, par la Confédération européenne des syndicats!

Et si nous parlons de réduction radicale, c'est dans la mesure où une réduction progressive du temps de travail est trop facilement récupérée par le patronat et ne produit, par conséquent, que d'insignifiants résultats sur le plan de l'emploi.

J'ajouterai, par ailleurs, monsieur le ministre, que dans la fameuse opération qui visait à réduire de 5 p.c. la durée du travail, à fixer à 3 p.c. d'embauche, on s'aperçoit, comme par hasard, qu'un seul de ces chiffres a été atteint sinon bientôt dépassé: bien sûr, les 3 p.c. de votre « modération » dont les gagne-petit font les frais!

Quant aux 5 p.c. de réduction du temps de travail, ils ne seront atteints ni en 1983, ni en 1984!

Reste l'embauche!

Votre espoir consistait en la création de quelque 40 à 50 000 emplois: vous vous seriez trouvés fort aise d'atteindre la barre des 20 à 25 000 mais à la lecture des plus récentes statistiques du chômage, on est loin du compte et vous n'atteindrez pas les 10 000 emplois nouveaux!

Et que disent-elles, ces plus récentes statistiques que nous n'en finissons pas de traîner comme une maladie honteuse?

Elles nous révèlent qu'à la fin janvier dernier, l'Office national de l'Emploi enregistrerait le triste record de 523 000 chômeurs complets indemnisés, auxquels il faut bien ajouter, hélas! les quelque 5 000 jeunes...

M. Hansenne, ministre de l'Emploi et du Travail. — Ils sont compris dans les 523 000 chômeurs.

M. Delcroix. — ... qui ont achevé, aux termes de l'article 124, les fameux 150 jours de « purgatoire ».

Elles nous révèlent aussi que pas moins de 86 000 chômeurs partiels ont été comptabilisés journalièrement en 1983, auxquels il convient d'ajouter les quelque 25 000 travailleurs chômeurs indemnisés et occupés, eux, à temps partiel.

Elles nous disent encore, ces statistiques, que pas moins de 55 000 personnes s'accrochent, vaille que vaille, à l'un ou l'autre contrat dans un CST, un TCT ou dans un CMT.

Ajoutons encore — il le faut bien — les stagiaires Onem à ce pénible bilan et le total est là: 750 000 de nos compatriotes sont aujourd'hui chômeurs — et désespérés de l'être pour la grosse majorité — ou bien occupés dans un emploi dont la précarité du statut n'échappe à personne.

Et nous ne comptons pas ici les quelque 117 000 prépensionnés plus ou moins volontaires!

Alors, monsieur le ministre! Où sont les fruits des restrictions salariales? A quoi peuvent servir les efforts de recapitalisation des entreprises?

Où en sommes-nous, nonobstant l'amélioration de notre compétitivité industrielle?

Certes, il est toujours permis d'interpréter les statistiques et le gouvernement ne s'en prive pas! Mais il n'en reste pas moins que les chiffres sont les chiffres et que, en clair, non content d'écraser les salaires des travailleurs et les allocations des plus démunis, le gouvernement va continuer à encourager les sociétés qui augmentent leurs profits en détruisant l'emploi.

Et vous, monsieur le ministre, vous voilà investi de la pénible mission de boucher avec vos doigts les trous que vos collègues ouvrent au bulldozer, car les mesures de création d'emplois annoncées dans le rapport sont ridicules par leur insuffisance ou pitoyables par leur naïveté.

Alors qu'il conviendrait que «l'Etat-Patron» montre l'exemple en la matière, et notamment en favorisant pour commencer une réelle embauche compensatoire dans les services publics, que voit-on, au contraire? Aux plus récentes nouvelles, votre gouvernement proposait en la matière de se limiter au quota de 3 p.c. de stagiaires Onem, obligatoire du reste depuis 1982! Pour le reste, en effet, les recrutements ont bel et bien été bloqués au niveau de janvier 1983. Les remplacements des départs naturels ne sont même pas tous compensés.

Dites-moi enfin, comment votre gouvernement escompte convertir en emplois nouveaux, les sommes que devront verser au «Fonds pour l'emploi», les entreprises qui ne seront pas liées par une convention et celles — il faut hélas! le craindre — qui ne respecteront pas leurs engagements?

Encore faudrait-il que les derniers arrêtés permettant de calculer cette modération soient publiés car, que je sache, l'ONSS n'a toujours pas envoyé de mode de calcul aux entreprises!

J'en viens maintenant aux différents systèmes d'emploi parallèle.

A propos du troisième circuit de travail et du «Fonds budgétaire interdépartemental», je ferai seulement les observations suivantes.

Sous prétexte de redistribuer l'emploi, le gouvernement confirme qu'il ne vise qu'à redistribuer le chômage quand il parle de «résorber les différentes sources de déséquilibre spécifique qui affectent la situation de l'emploi».

En effet, s'il est vrai que parmi les chômeurs subsiste un important contingent de non-qualifiés, il est également vrai que l'enseignement continue à produire des masses de jeunes qualifiés pour lesquels les emplois manquent.

Enfin, après avoir voulu mettre fin au système du cadre spécial temporaire, vous avez dû constater que ce serait une grave erreur, notamment parce qu'il permet d'encadrer — de manière précaire — la main-d'œuvre non qualifiée du troisième circuit de travail. Beaucoup de travailleurs engagés en cadre spécial temporaire se trouvent investis de tâches importantes, demandant compétence et sens des responsabilités.

Et comment, dans ce contexte, expliquer qu'aucune décision n'ait encore été prise en ce qui concerne le Fonds budgétaire et les 3 000 emplois promis et que, sur les 45 000 que promettait le troisième circuit, moins de 14 000 postes de travail étaient occupés au 31 décembre dernier!

M. Hansenne, ministre de l'Emploi et du Travail. — Où allez-vous chercher de tels chiffres?

M. Delcroix. — Ils sont très précis, monsieur le ministre. Vous pouvez certes les tester; vous en aurez l'occasion tout à l'heure.

M. Hansenne, ministre de l'Emploi et du Travail. — Où avez-vous été chercher ce chiffre de 45 000 emplois?

M. Delcroix. — Moins de 14 000 postes de travail étaient occupés au 31 décembre dernier dans ce troisième circuit de travail.

Il s'agit, d'après vous, d'informations erronées, mais ce sont celles qui ont été publiées par les comités subrégionaux de l'emploi.

M. Hansenne, ministre de l'Emploi et du Travail. — Jamais de la vie! Un chiffre a été inscrit dans la loi elle-même, mais je ne pense pas qu'il s'agisse de celui que vous citez.

M. Delcroix. — Admettez, monsieur le ministre, que le chiffre de 14 000 n'est pas «votre» chiffre en matière d'occupation dans le troisième circuit de travail.

M. Hansenne, ministre de l'Emploi et du Travail. — Il s'agit de 10 p.c. Il n'y a pas 450 000 chômeurs de longue durée.

M. Delcroix. — Parlons des autres mesures préconisées, la limitation des cumuls d'abord.

Je constate que les efforts du gouvernement, en ce domaine, ont surtout frappé la catégorie sociale la plus vulnérable à de telles mesures, c'est-à-dire les agents des services publics, et je pense plus particulièrement ici aux enseignants. Et encore, parmi l'ensemble de ces agents, il semble que ce soient surtout les grades les moins élevés qui aient fait les frais de l'opération.

Pendant ce temps, rien n'a été entrepris pour mettre fin à des cumuls aussi scandaleux que lucratifs, par exemple ceux de certains administrateurs de multiples sociétés privées.

De même, n'est-elle pas aussi scandaleuse, en sens contraire somme toute, la mesure visant à limiter le cumul d'une pension de retraite, qui ne peut être considérée que comme un revenu de remplacement, et la rente d'un accident du travail ou d'une maladie professionnelle, qui ne saurait être comprise que comme la juste compensation d'un préjudice subi?

Je prétends, monsieur le ministre, qu'à force de vouloir considérer tous les problèmes humains en termes budgétaires, votre gouvernement finit par renier, lentement mais sûrement, les principes fondamentaux de notre sécurité sociale et cela même si, dans la réforme qui porte son nom, M. le ministre des Affaires sociales prétend ne pas vouloir toucher à l'essence même de notre système!

En matière de lutte contre le travail clandestin, le gouvernement s'est toujours bien gardé de préciser qui porte le plus de responsabilités dans une situation de ce type, de l'employeur qui profite d'une main-d'œuvre illégale ou du travailleur acculé à une telle illégalité.

En tout cas, les sanctions qui peuvent frapper le travailleur en pareil cas — je pense notamment à la suspension ou à la privation des droits aux allocations de chômage, voire à l'expulsion du territoire pour les étrangers — ces sanctions, dis-je, sont honteusement disproportionnées aux ridicules mesures pénales ou administratives qui peuvent, à la limite, menacer l'employeur.

En outre, il convient de le souligner, les mesures que vous préconisez, parfois même avec l'approbation patronale, ne sont du reste jamais suivies d'effets! Le «registre des présences» n'en est-il pas une parfaite illustration?

Evoquons brièvement l'encouragement du travail à temps partiel.

Vous connaissez la position syndicale à ce sujet et vous savez par quelles critiques cette mesure a été saluée.

M. Hansenne, ministre de l'Emploi et du Travail. — Avant on laissait instaurer le temps partiel sans donner de garanties aux travailleurs.

M. Delcroix. — Laissez-moi aller jusqu'au bout de mon raisonnement, monsieur le ministre.

L'expérience récente n'a fait du reste que confirmer le bien-fondé de cette réaction dont par ailleurs votre gouvernement n'a pas voulu tenir compte dans sa campagne de promotion. En effet, sauf dans une minorité de cas, le travail à temps partiel n'est choisi par les travailleurs que sous la pression de conditions d'existence — la scolarité des enfants ou la longueur des trajets, pour ne citer que celles-là —, conditions que la politique du gouvernement ne fait qu'aggraver.

En outre, la législation n'offre aux travailleurs aucune protection contre le chantage exercé par de nombreux employeurs pour les contraindre à accepter le travail à temps partiel, que la Fédération des entreprises de Belgique ose proposer comme alternative à la réduction du temps de travail.

Enfin, j'ajouterai que le travail à temps partiel se dévoile comme une véritable machine de guerre contre l'emploi féminin et, du reste, il est hypocrite de prétendre le contraire, vu l'état général des mentalités dans notre pays. Je ne crois pas utile de m'appesantir sur le rôle qu'a joué votre département dans la lamentable affaire de Bekaert-Cockerill.

Par contre, les seules mesures de contrôle du temps partiel sont bel et bien les conventions collectives conclues au Conseil national du Travail et qui renforcent la convention collective n° 9: celle-ci prévoit notamment l'information détaillée au conseil d'entreprise et le rôle qu'il lui appartient de jouer dès lors qu'il s'agit de déterminer les conditions générales de passage du temps plein au temps partiel et inversement.

Il est très étonnant, ne trouvez-vous pas, monsieur le ministre, que la brochure éditée par le ministre de l'Emploi à propos du travail à temps partiel ne fasse aucune allusion à ces droits collectifs ?

Même et très nette réserve, en ce qui concerne votre aide à l'engagement d'un premier travailleur. D'une part, ne nous leurrons pas ! L'arrêté royal n° 111 ne permettra rien de mieux qu'un saupoudrage d'emplois isolés sans plus. Cela n'est rien. Mais il est par ailleurs profondément choquant comme le fait le rapport au Roi de cet arrêté, choquant, convenez-en, de comparer le travailleur indépendant au mécène, qui risque fort de se trouver victime de son bon cœur et de « l'ampleur du coût salarial » ! Et je dirais qu'il est au moins aussi choquant de considérer que pendant huit trimestres, l'employeur soit dispensé des cotisations patronales à la sécurité sociale alors que le salarié — citron pressé comme toujours ! — devra, lui, payer les siennes prélevées sur un salaire dont on sait qu'il sera généralement très modeste.

J'en viens aux fameuses expériences d'aménagement et de partage du temps de travail et le responsable syndical que j'étais ne peut que s'insurger.

En effet, passant outre à l'avis radicalement négatif du Conseil d'Etat, vous avez tenu à prendre cet arrêté royal n° 179 avec une telle hâte qu'il a fallu ensuite publier au *Moniteur belge* une longue liste d'errata.

L'Organisation internationale du Travail est saisie d'une plainte formulée contre cet arrêté par la FGTB.

L'avis de l'OIT reconnaît que votre système de dérogations peut affaiblir le pouvoir de négociation des organisations de travailleurs et ce d'autant plus qu'aux termes de l'article 17 de l'arrêté royal n° 179, des conventions de durée illimitée peuvent être conclues après la durée des expériences.

L'OIT estime que ces dispositions peuvent contribuer à une modification importante des systèmes de négociations collectives, établies et acceptées de longue date, et recommande que cette mesure soit appliquée comme mesure d'exception et levée à brève échéance.

Quelles conclusions avez-vous, monsieur le ministre, tirées de cet avis ?

Personnellement, je regrette de devoir constater que ces « expériences » permettent l'institution de rythmes de travail insensés, dangereux pour la santé, propices aux accidents. En revenir à des systèmes de douze heures de travail par jour, même si ce n'est que deux jours par semaine, ce n'est certainement pas un progrès ni une méthode de redistribution du travail.

Tout ce que vous avez permis de la sorte, c'est d'utiliser l'appareil de production à 100 p.c.

En outre, comme l'infrastructure des loisirs est atteinte par les restrictions budgétaires, et que les revenus qui permettraient de profiter de ces loisirs sont soumis à toutes les mesures de régression décidées par le gouvernement, le risque est très élevé de voir la « redistribution du travail disponible » se transformer en cumuls, déclarés ou non, et aller à l'encontre de votre lutte contre le travail clandestin.

Je dis, complémentaiement à ceci, monsieur le ministre, qu'il serait sage à tout le moins d'envisager une approbation et un contrôle de telles expériences, au moins au niveau du secteur concerné, au sein des commissions paritaires.

Comme nous l'avons toujours connu en matière de dérogation à la législation du travail, cette mesure aurait au moins, me semble-t-il, le mérite d'éviter la dispersion totale des régimes de travail et les atteintes portées de ce fait aux règles de la concurrence entre les entreprises, par un contrôle tant des employeurs que des travailleurs du secteur d'activité concerné.

Examinons encore, si vous le voulez bien, le système mis en œuvre par l'arrêté royal n° 123, relatif à l'affectation de chômeurs à l'expansion des petites et moyennes entreprises, soit les faire bénéficier, en d'autres termes, des conditions déterminées pour le cadre spécial temporaire.

Ah ! certes, monsieur le ministre, la mesure pourrait paraître séduisante ! Sans doute dans l'immédiat votre plan permettrait-il à quelques travailleurs d'utiliser utilement leurs compétences respectives et de gagner une modeste rémunération. Ne nous y trompons pas cependant !

Car, à y regarder mieux, cet arrêté n° 123 révèle, une fois de plus, l'intention de transformer en aide au profit du privé, les mécanismes qui, dans leur conception, devraient servir l'intérêt !

Que risque-t-il de se passer, monsieur le ministre ?

Fort simplement qu'après avoir bénéficié pendant un an ou deux d'une main-d'œuvre qualifiée, rémunérée en bonne partie par l'Etat, la

petite ou moyenne entreprise ayant pu mettre au point une technologie de pointe, réalise ensuite des profits sans qu'aucune conséquence positive sérieuse en résulte pour l'emploi !

Pourquoi ? Tout aussi simplement parce que cette nouvelle technologie précisément n'appellera plus de main-d'œuvre qualifiée, voire... plus de main-d'œuvre du tout !

En outre, j'ajouterai que l'occasion a été manquée — mais n'est-ce pas délibéré ? — de créer un grand service public de l'innovation, qui aurait pu mettre à la disposition de l'ensemble des petites et moyennes entreprises, les compétences de travailleurs enfin mis de la sorte à l'abri de l'instabilité professionnelle !

J'en viens à l'aide offerte à l'installation de chômeurs comme indépendants.

Même si l'idée en vient de l'étranger, le système qui se met en place à la faveur de l'extension de la mission du fonds de participation, réalisée par la loi du 13 juillet 1983, paraît n'être qu'un artifice de plus pour réduire les statistiques du chômage.

Je note, entre parenthèses, que la Caisse nationale de crédit professionnel étudie toujours, et depuis plus de six mois, avec vous, monsieur le ministre, les modalités pratiques d'application.

M. Hansenne, ministre de l'Emploi et du Travail. — C'est réglé !

M. Delcroix. — Tout semblait indiquer, il y a quelques jours encore, que la solution n'était pas pour aujourd'hui.

Quoi qu'il en soit, du reste, vu la modicité des prêts qui seront accordés — 500 000 francs au maximum —, on se demande de quoi va pouvoir vivre l'ancien chômeur qui tentera une telle aventure, puisqu'il se trouvera privé d'allocations alors que vraisemblablement son entreprise ne sera pas encore rentable.

En outre — et c'est plus grave —, il paraît évident que le système mène droit à un endettement bancaire important des nouveaux entrepreneurs, à des risques de faillites multiples et, finalement, au gaspillage des deniers publics, les prêts du fonds n'ayant guère de chance d'être remboursés.

Je vous rends cette justice : Il est vrai que le concept de permettre à un chômeur de montrer son utilité sociale en créant sa propre activité est, en lui-même, généreux.

Mais le système nouveau, mis en regard de la masse de sans-emploi, évoque surtout, par le nombre pathétique de travailleurs qu'il concernera, l'enfant qui voulait vider la mer avec son seau de plage !

Le « coup par coup » peut être une tactique efficace ; élevé à la dignité de stratégie, il n'est que sable aux yeux !

Et j'en aurai terminé, monsieur le ministre, en revenant un court instant sur ces technologies nouvelles que je viens d'évoquer.

Car enfin, alors que, partout en Europe, les mouvements syndicaux exposent que les technologies nouvelles — informatique, télécommunications, bureautique, robotique — ne seront des facteurs de progrès social que si elles sont assorties de solides garanties pour l'emploi, le gouvernement démontre une fois de plus qu'il n'a pas la moindre idée sur la question ; à moins qu'en parlant d'« assainissements fondamentaux » ou de « relèvements substantiels de la productivité », il n'ait, d'avance, accepté que l'essor des entreprises passe par un nouveau massacre de l'emploi !

Est-ce donc que pour le gouvernement, la troisième révolution industrielle doit se construire comme la première, c'est-à-dire sur la misère physique des travailleurs, cette misère physique qu'on sent s'installer sournoisement autour de nous et dont votre gouvernement de la régression sociale porte la plus grosse part de responsabilité ?

Voilà, monsieur le ministre, les remarques que m'inspirent ces aspects de notre situation économique dans le cadre du budget que vous nous avez mijoté : un budget qui n'est pas seulement inique et asocial mais qui reflète au contraire le désastre économique qui sanctionne l'équipe au pouvoir depuis un peu plus de deux ans ! Un budget dans lequel, plus que jamais, le chômage pèse lourd, beaucoup trop lourd et dans lequel, cependant, le gouvernement ne sait ou ne veut rien imaginer qui soit véritablement créateur d'emplois !

Ce ne sont pas les riches devenus plus riches encore qui créeront de l'emploi ! Et si les pauvres sont encore un peu plus appauvris, si leurs maigres salaires sont encore un peu plus rabaissés, ils en souffriront davantage, mais les rentrées fiscales en feront autant !

Le président du PSC, Gérard Deprez, affirmait dans les colonnes du *Soir* que « les ministres sociaux-chrétiens sont responsables de la quasi-totalité des économies réalisées » !

Plus de 10 milliards ont été « économisés » au budget de 1982 par rapport, évidemment, à ce qui aurait été payé en respectant la législation de 1980. Et frottons-nous les mains : vous vous disposez à faire mieux encore en 1983 !

Ainsi, monsieur Hansenne, le président de votre parti prétend que vous êtes responsable des économies réalisées dans votre département !

Bravo pour la traque aux chômeurs, bravo pour les décisions arbitraires en ce qui concerne l'application des dispositions de l'article 143, visant plus particulièrement les femmes, et bravo pour la diminution des allocations de chômage, de l'admission retardée ou la diminution récente des allocations d'attente des jeunes de plus de 21 ans ! Et j'en passe... !

M. Hansenne, ministre de l'Emploi et du Travail. — Cela a été décidé par un socialiste !

M. Delcroix. — Eh bien, permettez-moi de vous dire que je ne crois pas tout à fait votre président ! Une fois de plus, il est mal renseigné !

Je crois, au contraire, que vous avez de sérieuses difficultés de cohabitation avec les libéraux qui vous entourent, aussi bien ceux du PRL que ceux qui en ont le comportement et qui pullulent dans les cabinets sociaux-chrétiens aussi bien flamands que francophones.

C'est ainsi qu'il m'est même revenu que vous n'étiez pas particulièrement heureux avec les projets que vous introduisez au CMCES ou au Conseil des ministres.

Systématiquement, dit-on, ils sont passés sous la loupe libérale et vous êtes tout aussi systématiquement prié d'en extraire tout ce qui, même de loin, pourrait contrarier un tant soit peu les PME et les patrons ! Quand encore votre projet n'est pas purement et simplement retiré !

Mais vous avez une qualité : vous êtes persévérant ; vous ne craignez pas d'être battu plusieurs fois au Conseil pour représenter un projet, tel celui de la carte de sécurité sociale... Il n'a toujours pas abouti mais la devise du taciturne vous convient parfaitement bien : « Il n'est pas nécessaire d'espérer pour entreprendre, ni de réussir pour persévérer » !

Quand le gouvernement impose une stricte politique de modération salariale, je présume que vous ne devez pas spécialement être heureux.

Alors, permettez-moi de vous rendre cette justice : vous essayez malgré tout de sauver ce qui peut encore l'être de la concertation sociale. Vous poussez les partenaires sociaux à conclure des conventions, même s'il vous arrive d'approuver des textes qui acceptent une contraction d'emploi que vous considérez comme équivalent à une augmentation.

L'arithmétique et vous ne faites sans doute pas bon ménage !

Il faut cependant le reconnaître, la moins bonne des conventions a pour vous le mérite évident d'exister et de maintenir un certain dialogue entre les interlocuteurs sociaux. L'ennui, c'est que les démocrates-chrétiens ne pèsent pas lourd dans le gouvernement actuel, que vous êtes un gêneur et que vous êtes prié sinon de vous taire, en tout cas de contrarier le moins possible les éléments libéraux qui se croient tout permis.

Alors, que vous soyez soit leur complice, soit leur otage, craignez, monsieur le ministre, les retours de manivelle !

Car, à défaut d'une véritable politique dynamique en matière de protection et de relance de l'emploi, les travailleurs de ce pays en ont assez de payer pour une crise qui ne fait l'affaire que du grand capital !

Ils exigent plus de justice fiscale, une redistribution équitable des revenus dont l'impôt doit être l'instrument !

Ils sont de plus en plus confiants dans l'alternative progressiste que nous leur proposons, car ils ne supportent plus, ces travailleurs — nos amis de toujours ! — l'idée que leurs pères se soient battus, il n'y a pas si longtemps, pour voir aujourd'hui remis en cause et bafoués, chacun de leurs espoirs et chacune de leurs conquêtes vers un peu plus de bien-être, de justice sociale et tout simplement de bonheur !

Alors, c'est pour cela, monsieur le ministre, qu'ils ont hâte de voir le gouvernement, par sa politique d'austérité, achever de scier la branche sur laquelle, j'en suis convaincu, il est de plus en plus inconfortablement assis ! (*Applaudissements sur les bancs socialistes.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Van Der Niepen.

De heer Van Der Niepen. — Mijnheer de Voorzitter, mijnheer de minister, geachte collega's, aansluitend op de uiteenzettingen van mijn collega's, wil ik in dit debat over de begroting van Tewerkstelling en Arbeid mijn standpunten omtrent enkele aspecten van deze materie naar voren brengen. Als socialistisch mandataris maak ik mij bezorgd en ben ik zo beangstigd over uw huidige beleid, inzonderheid in verband met de werkloosheid, dat niet genoeg de aandacht van de bevoegde instanties en van de openbare opinie op dit probleem kan worden gevestigd. Zelfs al zal ik misschien in herhaling vervallen, dan toch meen ik dat het de moeite waard is om het te doen. De werkloosheid is immers een maatschappelijke kwaal, die niet alleen de verworven welvaart aantast, ondermijnt en afbreekt, maar die bovendien enorm weegt op het geheel van de begroting. Elke werkloze die werk vindt, vermindert het tekort op de begroting met een half miljoen, onder meer door minder werkloosheidsuitkeringen, meer sociale bijdragen en meer belastingen. Om de werkloosheid te bestrijden, rekent de regering enkel op de vrijwillige inzet van de werkgevers. Dit werd trouwens nog bevestigd door de recente verklaringen van Vice-Premier Willy De Clercq. Alhoewel de winsten van de ondernemingen gestegen zijn, hebben deze niet de verwachte werkplaatsen gecreëerd. Wij stellen dus vast dat de neoliberale theorie, dat grotere winsten en meer concurrentiekracht door loonmatiging, automatische investeringen en tewerkstelling zullen teweegbrengen, helaas door de feiten wordt weerlegd. Het Thatcherisme, waarop ook uw beleid en dit van de regering stoelt, zegt : « Laat de werkloosheid stijgen tot het peil dat nodig is om de looneisen van de vakbonden te beperken ; daarna zal de economie wel weer spontaan in evenwicht komen. » Of anders gezegd ; het niveau van de lonen zal steeds de neiging hebben om overeen te stemmen met de vraag naar arbeid op zo'n wijze dat volledige tewerkstelling is gegarandeerd. Deze associële liberale stelling, die door de regering op een versluierde manier wordt toegepast, is reeds vroeger op een briljante wijze weerlegd door vele economen van de Keynesiaanse school. Door het aantasten van de lonen zal dus de vraag en bijgevolg ook het binnenlands verbruik verminderen, zodat de werkloosheid behouden blijft en zelfs versterkt wordt. Op die wijze sleurt u onze economie in een duivelse kringloop. Deze principiële kritiek op uw liberaal beleid wil ik verder uitdiepen bij het bespreken van volgende punten : de werkloosheidscijfers, de tewerkstellingsprogramma's, de gevaren van de experimenten met de arbeidsduur en de invoering van nieuwe technologieën.

Het is u zeker niet onbekend dat wij met onze kritiek op uw tewerkstellingsbeleid niet alleen staan. Deze komt ook uit andere dan de opposities. Dit kan trouwens niet anders gezien de steeds maar aanzwellende werkloosheid. Maar vooral omdat u deze enorme werkloosheid, die het gevolg is van uw liberaal beleid, nog tracht te versluieren door allerhande statistische trucs op de werkloosheidscijfers toe te passen. Voor de man in de straat zijn de zaken nochtans zeer duidelijk. Rekening houdend met de ware cijfers gaande van december 1981 tot december 1983, die wij graag nog even wensen in herinnering te brengen, voelt hij zich in deze massa totaal hopeloos, ja, zelfs reddeloos verloren.

Zijn volgende cijfers niet schrikbaar ? In december 1981 en december 1983 waren er respectievelijk 423 847 en 507 633 volledig uitkeringsgerechtigde werklozen, 101 552 en 150 959 andere ingeschreven werklozen, 55 211 en 49 249 gedeeltelijk werklozen, 25 670 en 27 841 tewerkgestelden in BTK en Dac, 26 038 en 26 620 tewerkgestelde werklozen TWW. In totaal maakt dit 632 318 werklozen in december 1981 en 762 302 werklozen in december 1983. Nu weten wij dat ook BTK'ers, Dac'ers en TWW'ers in principe werkzoekend blijven. Ze leven van dag tot dag in een onzeker statuut en van hen wordt trouwens verwacht dat ze binnen de kortste keren vast werk vinden. Deze systemen brengen dus geen oplossing, tenzij een zeer tijdelijke.

En zelfs als we alleen de volledig uitkeringsgerechtigde werklozen beschouwen, is de toestand rampzalig, om geen erger woord te gebruiken. Op twee jaar tijd komen we in deze categorie van 423 847 personen in december 1981 tot 507 633 in december 1983. Wat dus 83 786 volledig vergoede werklozen meer betekent gedurende twee jaar Martens V. De stijging van de volledig uitkeringsgerechtigden moet dus worden geschat op 40 000 tot 45 000 per jaar. Van enige stabilisatie van werkloosheid of tewerkstellingsniveau kan dus geen sprake zijn. 510 000 volledig uitkeringsgerechtigde werklozen, 50 000 gedeeltelijke werklozen, 60 000 tewerkgestelden met een onvolwaardig statuut. Ziedaar, mijnheer de minister, de resultaten van uw liberaal beleid.

En dan hebben we nog gezwegen van de brugpensioneerden, de niet-uitkeringsgerechtigde werklozen, en vooral van de tienduizenden jongeren, wiens wachttijd op 28 januari is verlopen.

Hieruit kunnen we alleen afleiden dat u, mijnheer de minister, als het ware de minister van werkloosheid bent, en in feite de gevangene van

het rampzalige neoliberale beleid van de regering. Volgens ons kan de werkgelegenheid alleen worden hersteld door een herverdeling van de arbeid. Niet de inflatiebestrijding mag prioritair zijn, « want haar onheil is niet te vergelijken met de psychische schade die de werkloosheid teweegbrengt », dixit professor Tinbergen, maar wel het tewerkstellingsbeleid. De tewerkstelling kan alleen worden aangezwengeld via een drastische werktijdverkorting. De SP stelt een schokoperatie in twee fasen voor, die op een evenwichtige en vooral rechtvaardige manier wordt gefinancierd.

M. Hansenne, ministre de l'Emploi et du Travail. — Il fallait le faire quand vous étiez au pouvoir!

De heer Van Der Niepen. — Voorts hebben wij ook voorstellen in verband met een instap-uitstapstelsysteem en inzake deeltijdse arbeid. Dit laatste is mogelijk mits het naleven van zeer strenge voorwaarden, zodat onder druk van de werkgevers vrouwen niet de eerste slachtoffers worden.

In verband met vernoemde voorstellen, verwijzen wij u naar het SP-alternatief. Als u, mijnheer de minister, de gesel van de werkloosheid doeltreffend wenst te bestrijden, kunt u wellicht hieruit best wat halen.

Maar ook ten overstaan van de schamele tewerkstellingsprogramma's van de regering, stelt de SP een betere oplossing voor.

In verband met de tewerkstellingsprogramma's stellen we vast dat de regering intussen ruim 25 000 tewerkgestelden in goedwerkende programma's deed afhaken, dat de BTK-projecten werden verminderd ten nadele van het Dac-systeem, dat de beloofde tewerkstelling in het derde arbeidscircuit zelfs niet helemaal wordt gerealiseerd.

Ook zijn er gevallen bekend waarbij een derde arbeidscircuit het uitschakelen van echte werkgelegenheid tot gevolg had. Bovendien blijven deze drie tewerkstellingsprogramma's naast elkaar bestaan, wat een enorme versnippering betekent van energie, krachten en geld. Daarenboven is het sociaal statuut van de betrokkene verschillend naargelang van het circuit waarin deze tewerkgesteld wordt. Het gaat tenslotte om « onvolwaardige » statuten die moeten worden gelijkgeschakeld en verbeterd.

Deze vereenvoudiging is ook noodzakelijk voor de projectleiders. Een werkelijk beleid moet de kwartaire sector uitbouwen. Hoe dan ook, de projecten komen te traag op gang, leveren niet het gewenste resultaat en lopen meestal vrij kortstondig. In elk geval bieden ze dus weinig werkzekerheid.

Daarentegen beseffen wij ook dat zelfs door de ombuiging van het economische beleid en de drastische herverdeling van de beschikbare arbeid, de werkloosheid op korte termijn niet volledig zal worden opgeslorpt. Daarom blijven onmiddellijke tewerkstellingsprogramma's een waardevol middel om de last van de werkloosheid voor een groot aantal mensen te verlichten. Ook daarin voorziet het SP-alternatief.

Onze aandacht moet echter gaan naar meer duurzame en omvangrijke acties die door hun eenvoud gemakkelijk toegankelijk zijn en waarvan de gemeenschap ook onmiddellijk het directe maatschappelijk of openbaar nut erkent. Het programma moet kaderen in de geplande uitbouw van de kwartaire sector en moet zich toespitsen op de vele behoeften die in de commerciële en produktieve circuit niet aan bod komen.

Vanuit deze optiek is het mogelijk te streven naar direct maatschappelijke projecten DMP's, die de veelheid van de nu bestaande projecten samenballen. Deze DMP's kunnen zowel grootschalig als kleinschalig zijn. Ze kunnen zich richten op een regio, streek of gemeente. Hiervan kunnen openbare instellingen uit de niet-concurrentiële sector, VZW's, feitelijke verenigingen en coöperatieven, gebruik maken.

Via deze projecten kan men meer direct inspelen op de noden en betrachtingen in een bepaald gebied. Ze zullen dan ook onmiddellijk voelbare resultaten afwerpen. Ze zijn, volgens ons, de aangewezen weg, ter bestrijding van de werkloosheid.

Wat de experimenten met de arbeidstijd betreft, zullen wij, Vlaamse socialist, steeds waakzaam blijven ten overstaan van de gevaren van de nieuwe organisatie van de arbeidstijd en zullen wij van de regering, en inzonderheid van u, als minister van Tewerkstelling en Arbeid, tussentijdse evaluaties van de resultaten eisen.

De bedoeling van de ambtenarengroep rond Palasthy was de bedrijfs- tijd van de machines te verlengen door de werknemers volgens een ander tijdschema te laten werken, zodat de industriële uitrusting per jaar meer in bedrijf is en de afschrijving van de uitrusting sneller verloopt. Dergelijke experimenten vragen heel zeker een permanente en kritische

aandacht, zeker als Palasthy zelf zegt dat hij « zijn kinderen nog nauwelijks (h)erkent ». Uitgaande hiervan zullen wij meer bepaald nauwlettend toekijken op de gevaren van de zogenaamde experimenten-« Hansenne ». Meer bepaald op het gevaar:

— Dat de werkgever tijdelijk of definitief de toepassing van een groot deel van de arbeidswetgeving opzij schuift;

— Dat belangrijke CAO — vooral de CAO inzake arbeidsduur, de CAO nr. 9 inzake voorlichting van de ondernemingsraden en de CAO nr. 5 inzake het statuut van de syndicale afvaardiging — worden uitgehold;

— Dat in ondernemingen met minder dan 50 werknemers overeenkomsten kunnen worden afgesloten met niet-representatieve werknemersorganisaties;

— Dat zwakkere categorieën van werknemers in de sociale zekerheid ontstaan;

— Dat het sociaal overleg naar het niveau van de afzonderlijke ondernemingen wordt teruggedrongen.

De twaalf experimenten die op het ogenblik draaien, wijzen uit dat de resultaten qua tewerkstelling aan de lage kant zijn. Doorvoeren van deze experimenten gaat slechts zelden gepaard met arbeidsduurvermindering voor de weinige werknemers in het bedrijf. Volgens onze inlichtingen één of twee gevallen op de twaalf.

Bovendien is de werkgever niet verplicht — wel bij voorkeur — werkzoekenden aan te werven. Werknemers die tewerkgesteld zijn in het gewone arbeidsregime kunnen terecht komen in het experimentele regime. Verder worden bij sommige experimenten stagiairs voor weekendploegen aangeworven en zelfs part-time werk georganiseerd in het kader van de zogenaamde experimenten-« Hansenne ».

M. Hansenne, ministre de l'Emploi et du Travail. — Non.

De heer Van Der Niepen. — De bedoeling van de experimenten is duidelijk: de bedrijfstijd van de machines maximaal verlengen: dag, nacht en weekend. Zijdelings zal dit enige tewerkstelling creëren. Fundamenteel is echter dat systematisch van de arbeidswetgeving wordt afge- weken. Dat uit sommige aanvragen bleek, dat sommige patroons zich nu al vergaloppeerden, zal u, mijnheer de minister, zelf moeten toegeven. Wij zijn er niet van overtuigd dat u met deze experimenten wel op de rechte en juiste weg zit voor het oplossen van het tewerkstellingspro- bleem.

In verband met de nieuwe technologieën stellen wij in uw beleid grote lacunes vast. In heel uw beleid ontbreekt de wil, ten eerste, om een ernstig onderzoek te organiseren naar de gevolgen van de invoering van nieuwe technologieën en, ten tweede, om oplossingen voor te stellen om de problemen op het vlak van tewerkstelling, vakbekwaamheid, omscholing en veiligheid op te vangen of eventueel op te lossen.

Het is dank zij de vakbeweging en vooral van het Algemeen Belgisch Vakverbond, dat een technologie-akkoord werd afgesloten. De wereld van de arbeid beseft ten volle dat dit akkoord slechts een eerste stap in de goede richting is. Wij denken dat verder ernstig syndicaal werk nodig is, opdat de nieuwe technologie bevrijding en niet overheersing van de arbeid zou worden. Misschien zou de regering ook in deze richting haar steentje kunnen bijdragen.

Spijtig genoeg moeten wij vaststellen dat u, mijnheer de minister, tijdens de bespreking in de Kamercommissie, wel te voorbarig zijt geweest wanneer u zegde dat u zeer sceptisch stond tegenover « futuris- tisch onderzoek ». Dit lijkt misschien niet verwonderlijk, vermits u meteen toegeeft dat eigenlijk nog geen studies op grote schaal zijn toegepast om de invloed van de nieuwe technologieën op de tewerkstel- ling te onderzoeken. Ons inziens wordt het nochtans de hoogste tijd, want de impact van de nieuwe technologieën op het vlak van het bedrijf zal zeker enorm zijn.

Het is duidelijk dat:

— Micro-electronica meer banen vernietigt dan ze er schept. Ook over een langere periode moet niet worden verwacht dat automatisch meer jobs zullen worden gecreëerd;

— Een onderneming van de toekomst alleen hooggeschoolden en laag of weinig geschoolden zal tewerkstellen. Het zogenaamd fenomeen van de polarisatie van de jobs;

— De vakbekwaamheid van heel wat werknemers wordt overbodig gemaakt. Dit is de kwalificatie en problemen van beroepsclassificatie;

— Hieruit problemen van omscholing en permanente opleiding zullen ontstaan;

— Experimenten met de arbeidstijd door de werkgevers als noodzakelijk zullen worden voorgesteld om de duurder machines vlugger te kunnen afschrijven;

— De automatisering nieuwe veiligheidsproblemen en gezondheidsrisico's zal doen ontstaan.

Uit dit alles blijkt, mijnheer de minister, dat het meer dan wenselijk, ja zelfs noodzakelijk is, dringend op dit vlak studiewerk te organiseren.

Wij vragen ons dan ook af tegen wanneer u op dit vlak zelfs maar het minimale beleid van de begeleidende sociale maatregelen zult uitwerken.

Wij zijn er ons van bewust dat wij de derde industriële revolutie moeten meepakken, we mogen de trein zeker niet missen, maar wij zijn er ook van overtuigd dat deze revolutie niet kan georganiseerd worden op de rug van de arbeiders. Daar de arbeiders zwaar ingeleverd hebben om de winsten te doen stijgen, kunnen wij ons moeilijk voorstellen dat de werkgever nu ook nog straffeloos mag investeren in robots.

Om te besluiten, moeten wij u zeggen dat uw beleid ons geen voldoening schenkt. Er zijn te veel leemten, te veel verkeerde accenten waardoor de gewone man het kind van de rekening is. Wij hopen dat u uw beleid zult aanpassen en dat u zult rekening houden met onze suggesties. In afwachting zullen wij uw begroting niet goedkeuren. (*Applaus op de socialistische banken.*)

M. le Président. — Nous poursuivrons cette discussion cet après-midi à 14 heures.

Wij zullen deze bespreking vanmiddag te 14 uur voortzetten.

PROJETS DE LOI — ONTWERPEN VAN WET

Dépôt — Indiening

M. le Président. — Le gouvernement a déposé les projets de loi ci-après:

a) Contenant le budget des Postes, Télégraphes et Téléphones de l'année budgétaire 1984;

De regering heeft de volgende ontwerpen van wet ingediend:

a) Houdende de begroting van Posterijen, Telegrafie en Telefonie voor het begrotingsjaar 1984;

— Renvoi à la commission de l'Infrastructure.

Verwezen naar de commissie voor de Infrastructuur.

b) Ajustant le budget des Dotations aux communautés et aux régions de l'année budgétaire 1983;

b) Houdende aanpassing van de begroting der Dotaties aan de gemeenschappen en aan de gewesten voor het begrotingsjaar 1983;

c) Contenant le budget des Dotations aux communautés et aux régions de l'année budgétaire 1984;

c) Houdende de begroting der Dotaties aan de gemeenschappen en aan de gewesten voor het begrotingsjaar 1984;

— Renvoi à la commission des Finances;

Verwezen naar de commissie voor de Financiën;

d) Ajustant le budget des services du Premier ministre de l'année budgétaire 1983;

d) Houdende aanpassing van de begroting van de diensten van de Eerste minister voor het begrotingsjaar 1983;

— Renvoi:

1° A la commission des Finances (crédits: secteur Premier ministre);

2° A la commission de l'Intérieur (crédits: secteur Fonction publique);

3° A la commission de l'Enseignement et de la Science (crédits: secteur Politique et Programmation scientifiques).

— Verwezen:

1° Naar de commissie voor de Financiën (kredieten: sector Eerste minister);

2° Naar de commissie voor de Binnenlandse Aangelegenheden (kredieten: sector Openbaar Ambt);

3° Naar de commissie voor het Onderwijs en de Wetenschap (kredieten: sector Wetenschapsbeleid en -programmatie).

e) Ajustant le budget du ministère de l'Intérieur de l'année budgétaire 1983.

e) Houdende aanpassing van de begroting van het ministerie van Binnenlandse Zaken voor het begrotingsjaar 1983.

— Renvoi à la commission de l'Intérieur.

Verwezen naar de commissie voor de Binnenlandse Aangelegenheden.

PROPOSITION DE LOI — VOORSTEL VAN WET

Dépôt — Indiening

M. le Président. — M. de Clippele a déposé une proposition de loi modifiant le Code des droits d'enregistrement en ce qui concerne les donations.

De heer de Clippele heeft ingediend een voorstel van wet tot wijziging van het Wetboek der registratierechten wat de schenkingen betreft.

Cette proposition de loi sera traduite, imprimée et distribuée.

Dit voorstel van wet zal worden vertaald, gedrukt en rondgedeeld.

Il sera statué ultérieurement sur la prise en considération.

Er zal later over de inoverwegingneming worden beslist.

INTERPELLATIONS — INTERPELLATIES

Demandes — Verzoeken

M. le Président. — Le bureau est saisi des demandes d'interpellations que voici:

1° De M. de Clippele au ministre de la Région bruxelloise sur «la destination des immeubles sis rue Montagne de la Cour à Bruxelles»;

Het bureau heeft de volgende interpellatieverzoeken ontvangen:

1° Van de heer de Clippele tot de minister van het Brussels Gewest over «de bestemming van de panden aan de Hofberg te Brussel»;

2° De M. Gramme au ministre des Communications et des Postes, Télégraphes et Téléphones, sur «la proposition de la SNCB visant à mettre fin à l'exploitation de la ligne n° 38 Chénée-Battice, en dépit de l'importance que revêt cette dernière en termes d'économie et de défense nationale»;

2° Van de heer Gramme tot de minister van Verkeerswezen en Posterijen, Telegrafie en Telefonie, over «het voorstel van de NMBS om de lijn nr. 38 Chénée-Battice buiten bedrijf te stellen in spijt van het belang van die lijn voor het bedrijfsleven en de landsverdediging»;

3° De M. Roland Gillet au ministre des Relations extérieures sur «le sort réservé à deux ressortissants belges membres de «Médecins sans Frontières», emprisonnés au Tchad»;

3° Van de heer Roland Gillet tot de minister van Buitenlandse Betrekkingen over «het lot van twee Belgische leden van de «Artsen zonder Grenzen» die in Tsjad gevangen zitten».

La date de ces interpellations sera fixée ultérieurement.

De datum van die interpellaties zal later worden bepaald.

La séance est levée.

De vergadering is gesloten.

(La séance est levée à 12 h 40 m.)

(De vergadering wordt gesloten te 12 u. 40 m.)